

לקו"ש חלק כ"א פורים – תצוה

פיענוח מראי מקומות

מגילה נקראת בי"א וכו' (ריש מגילה); זהו דין (גם) במגילה וקריאתה. החילוק בין עיר כרך וכפר בעבודה. מספר י"א ושייכותו לפ' תצוה

ברכה דקביל בההוא יומא דיליה ועל דא משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר, פח, א. אלא הכי תאנא כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה משום דההוא יומא מתברכאן מיניה כל שיתא יומין עלאין וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא כל חד ביומיו מההיא ברכה דמתברכאן ביומא שביעאה,

3. וי"א שהקריאה מה"ת – ראה הנסמן בהערה 10.

4. ראה פרש"י מגילה כט, א ד"ה ומפסיקין " ומפסיקין לשבת הבאה. מלומר פרשה שניה כדי שתקרא פרשת זכור בשבת הסמוכה לפורים לסמוך מחיית עמלק למחיית המן".

5. ראה חינוך מצוה תרג: ואל הזכירה הזאת בלב ובפה לא ידענו בה זמן קבוע בשנה או ביום כמו שנצטוונו בזכירת יציאת מצרים בכל יום ובכל לילה והטעם כי בזכירה ההיא עקר הדת וכמו שהרחבנו הדבור על זה בהרבה מקומות בספרי אבל טעם זכירת מה שעשה עמלק אינו רק שלא תשכח שנאתו מלבנו ודי לנו בזה לזכר הענין פעם אחת בשנה או שתי שנים ושלוש. ואולי נאמר כי מנהגן של ישראל בפרשת זכור לקרותה בשבת מיוחד בכל שנה תורה היא ומפני מצוה זו היא שקבעו כן והוא השבת שלפני פורים לעולם ודין הי' לקרותה (פ' זכור) ביום הפורים לפי שהוא מענינו של יום כי המן הרשע הי' מזרעו אבל להודיע שקודם נס זה נצטוונו בזכירה זו קבעו הפרשה קודם לפורים אבל סמכוה לפורים על דרך מה שייאמרו זכרונם לברכה במקומות סמכו ענין לו.

1. להעיר גם מתקנת עזרא שיהיו קורין בס"ת בצבור בכל שבת במנחה כו' מפרשת השבוע הבא (שו"ע אדה"ז סרצ"ב ס"ב. ב עזרא תיקן שיהיו ג' אנשים קורין בספר תורה בצבור בכל שבת במנחה עשרה פסוקים או יותר מפרשת שבוע הבא בשביל יושבי קרנות המתעסקים בסחורה כל ימות השבוע ואינם באים לשמוע קריאת התורה בשני וחמישי לפיכך תיקן בשבילם קריאה יתירה בשבת במנחה שהם פנויים ויבואו לשמוע ואפילו אם חל יו"ט להיות בשבת קוראים בפרשת שבוע הבא ולא בפרשת יו"ט שאין ענין ליו"ט כלל לקריאת התורה במנחה שהרי אלמלא שבת אין קריאת התורה ביו"ט במנחה: ממגילה לא, ב. ת"ר מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה במנחה שם קורין בשני בשני שם קורין בחמישי בחמישי שם קורין לשבת הבאה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה אמרי רבי זירא הלכה מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה טושו"ע שם ס"א ומוציאין ספר תורה כדאיתא בירושלמי עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין בתורה בשבתות במנחה ובשני ובחמישי ותנן בפרק הקורא את המגילה (כא.) בשבתות במנחה ובשני ובחמישי קורין שלשה אין פוחתין מהם ואין מוסיפין עליהן ואין מפטירין בנביא וקורין עשרה פסוקים מפרשה הבאה דתניא במגילה בפרק בני העיר (לא סוע"ב) במקום שפוסקין בשבת שחרית שם קורין במנחה במנחה שם קורין בשני בשני שם קורין בחמישי דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר במקום שפוסקין בשבת שחרית שם קורין במנחה בשני ובחמישי ובשבת הבאה והכי הלכתא.).

2. סג, ב. א"ר יהודה בכל יומא ויומא מתברך עלמא מההוא יומא עלאה דהא כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה, וכל יומא יהיב מההוא

6. **משנה מגילה ל, סע"ב**. בפורים ויבא עמלק ובמג"א או"ח סתרפ"ה - שבזה יוצא מ"ע דקריאת פ' זכור. ולי נראה ליישב מנהג העולם דאטו מי כתיב בתורה שיקראו דוקא בשבת זו אלא שחכמים תקנו בשבת זו הואיל ושכיחי רבים בבית הכנסת וסמוך לפורים כדי לסמוך מעשה עמלק למעשה המן כמו שכתב הלבוש [סעיף ב] ואם כן כששומע בפורים פרשת ויבא עמלק נמי זוכר מעשה עמלק ויוצא ידי חובתו.

7. **בשלח יז, ח ואילך**.

8. **מגילה שם**. איתמר פורים שחל להיות בע"ש רב אמר מקדימין פרשת זכור ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין כי היכי דלא תיקדום עשיה לזכירה

9. **ולהעיר ממדרז"ל (תרגום ירושלמי ס"פ בשלח**. טז ואמר שבועה נפקת מתחות כורסי יקרא דרבון כל עלמא ה' מלכא קדמאה דעתיד למיתב על כורסיהון דמלכותיה דבני ישראל הוא שאול בר קיש והוא יסדר סדרי קרבא כל קביל דבית עמלק ויקטול יתהון ומה דמשתיר מנהון ישיצון יתהון מרדכי ואסתר ה' במימריה אמר לשיציא ית דכרניה דעמלק לדרי דרין: **פסיקתא דר"כ ס"פ זכור** מדר דר [שמות שם]. אמר הקדוש ברוך הוא מדור דור ואנא בתריה לדרי דרין. רבי אליעזר ורבי יהודה ורבי יוסי. רבי אליעזר אומר מדורו של משה עד דורו של שמואל. ורבי יהודה אומר מדורו של שמואל עד דורו של מרדכי ואסתר. ורבי יוסי הגלילי אומר מדורו של מרדכי ואסתר עד דורו של מל המשיח שהוא שלשה דורות.) **דמדור לדור (שבפ' בשלח שם) כולל "דור מרדכי ואסתר"**.

10. **ראה בכל הנ"ל לעיל ע' 190. וש"נ**.

11. **וי"ל דגם יום ה' ועש"ק - שייכים באופן דקס"ד ודשלילה "ואימא שיתסר ושיבסר ולא יעבור כתיב" (מגילה בתחלתה)**.

12. **ריש מס' מגילה**.

13. **מגילה שם**. א"ר יהודה אימתי בזמן שהשנים כתיקנן וישראל שרויין על אדמתן אבל בזמן הזה

הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה וברמב"ם הל' מגילה פ"א ה"ט "במה דברים אמורים שמקדימין וקוראין ביום הכניסה בזמן שיש להם לישראל מלכות אבל בזמן הזה אין קוראין אותה אלא בזמנה שהוא יום י"ד ויום ט"ו בני הכפרים ובני עיירות קוראין בי"ד ובני כרכין קוראין בט"ו". **ובפיה"מ להרמב"ם מגילה רפ"א**: וקריאתה בימים שונים לא היה אלא בזמן שידינו תקיפה ויש לנו יכולת לכוף על קיום המצות בשלימות אבל בזמן הזה כלומר מזמן שנתחבר התלמוד עד שיבוא המשיח במהרה אין קורין אותה אלא בזמנה והוא יום ארבעה עשר ויום חמשה עשר כמו שביארנו. **בזמן שהיתה ידיו (פשוטה ו - !? - ואינו בהעתקת קאפח. וכל' הרמב"ם בהל' איס"ב ספי"ח** במה דברים אמורים בזמן שיד ישראל תקיפה על העכו"ם והם יראין מהם אבל בזמן שיד העכו"ם תקיפה (מכתובות כו, ב) ובכ"מ רק) תקיפה לקיים המצות בשלימותן.

14. **כ"ה בגמ' ורמב"ם שם (שבזמן הזה כו' אין קורין אותה אלא בזמנה)**. ובפיה"מ שם מפרש: רוצה לומר מיום שנתחבר הגמרא (בקאפח "התלמוד" - וכל' הרמב"ם בהקדמתו לס' היד - כמה פעמים) כו'. ולהעיר מספיקו דהראש יוסף אם קראו הכפרים בכניסה בזה"ז - נעתק לקמן בשוה"ג להערה 28.

15. **או"ח סי' תרפח ס"ז**. מובא בפנים

16. **ירושלמי מגילה פ"א ה"א**. תני בשם רבי נתן כל החדש כשר לקריאת המגילה מה טעמא והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה וגו' א"ר חלבו ובלבד עד חמשה עשר דא"ר אבהו בשם ר' לעזר לא יעבור ולא יעבור

17. **לשון השו"ע שם**. ואם אי אפשר להמתין עד ימים הללו יש אומרים שקורא אפילו מתחלת החדש: הגה והכי נהוג ובפשטות ה"ז רק עד ט"ו, אבל לא אחר כך, דכתיב "ולא יעבור", כבירושלמי שם. ראה הערה 16

18. **לשון רש"י במשנה ריש מגילה ד"ה אלא**. אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. כלומר מאחר שהמוקפין קורין בט"ו ושאיין מוקפין קורין בי"ד הרי הכל בכלל תו היכי משכחת י"א י"ב י"ג אלא שהכפרים נתנו להן חכמים רשות להקדים קריאתה ליום הכניסה

יום שני בשבת שלפני י"ד או חמישי בשבת שהוא יום כניסה שהכפרים מתכנסין לעיירות למשפט לפי שבת דינין יושבין בעיירות בשני ובחמישי כתקנת עזרא (ב"ק דף פב.) והכפרים אינן בקיאיין לקרות וצריכיין שיקראנה להם אחד מבני העיר ולא הטריחום חכמים להתאחר ולבא ביום י"ד ופעמים שיום הכניסה בי"ג ופעמים שהוא בי"א:

מוקפת עתה קוראין בי"ד ומדינה זו היא הנקראת עיר: **ובהלכה ז מפרט הסדר דימי הכניסה בסדר אחר ממשנתנו.** כיצד חל י"ד להיות באחד בשבת מקדימין וקוראין בחמישי שהוא יום י"א חל להיות בשלישי קוראין בשני שהוא יום י"ג חל להיות ברביעי קוראין בשני שהוא יום י"ב וכל אלו שמקדימין וקוראין קודם י"ד אין קוראין אותה בפחות מעשרה:

19. מגילה שם. גמ' מגילה נקראת בי"א מנלן מנלן כדבעינן למימר לקמן חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים **וש"נ. ופשיטא למסקנת הגמרא (ד, ב) מפני שמספיקין מים ומזון,** ואי סלקא דעתך תקנתא דכרכין היא משום דאין נכנסים בשני ובחמישי מפסדי להו לכרכין לא תימא כדי שיספקו מים ומזון אלא אימא מפני שמספקים מים ומזון לאחיהם שבכרכין: **כבפרש"י שם דשכר הוא להם,** אלא אימא מפני שמספקין. שכר הוא להם בשביל שהן מספקין הלכך היכא דאין נכנסין לא קולא הוא לגבייהו ואין כאן שכר: **כדלקמן בפנים ס"ג.**

22. עי' בגמ' שם (ד, ב). כיצד חל להיות בשני בשבת כפרים ועיירות גדולות קורין בו ביום וכו': מאי שנא רישא דנקט סידורא דירחא ומאי שנא סיפא דנקט סידורא דיומי איידי דמיתהפכי ליה נקט סידורא דיומי: **אבל י"ל שעיקר הקושיא בגמ' היא בהסיפא דנקט סידורא דיומא (עיי"ש בר"ח ופרקינן איידי דמיתכפין ליה נקט סידורא דיומי. פי' אילו שנה התנא סדר ימי החדש ושנה חל להיות י"ד באדר באחד בשבת כפרים מקדימין בה' ליום הכניסה שהוא י"א לחדש. חל להיות יום י"ד בד' קורין בב' בי"ב. ואם חל להיות בג' קורין הכפרים ליום הכניסה שהוא י"ג לחדש. הנה נמצאו הימים מתהפכים מאחד בשבת ליום רביעי ומיום ד' יחזור ליום ה'. וכן בשבת ובע"ש כסדר הזה לפיכך אחז סדר הימים של שבוע. ורש"י ומשני איידי דמיתהפכי ליה נקט סידורא דיומי. כלומר ע"י שאם היה אוחז ימי השבת לפי סדר ימי החדש יהו נהפכין לו וטועה בגירסתו השונה את המשנה לפי שהיה צריך להזכירן לאחריו אחר השבת דהיינו י"א בשבת י"ב ערב שבת י"ג מתוך כך הוא בא לדלג ולטעות להכי נקט סידורא דיומא וסדר החדש הבא לו לאחריים אינו מזכירו בפיו דהרי מאליו הוא נשמע ואין כאן עוד טעות: **ורטיב"א** הילכך אי הוה מפרש להו תנא אסודרא דירחא עכ"פ מהפכי ליה יומי דשבת. וכיון דלא סגי דלא הוה מדכר יומי שבועתא דילמא משתבש. אבל השתא נקט סודרא דיומי ולא צריך לאדכורי סודרא דירחא דממילא משמע הי ניהו י"א או י"ב או י"ג וכיון דכן אע"פ דמהפך ליה סודרא דירחא דמעיקרא י"ג והדר י"ב והדר י"א מכיון דלא צריך לאסבורינהו בהדיא לית להו למטעי בהו. והא דלא פתח בא' בשבת דהוי ריש יומי והוי נמי רישא דהקדמה משום דאי [הכין] מהפכי ליה טובא סודרא דירחא מ"א לי"ג והדר לי"ב. אבל השתא כלהו סמוכים זה לזה אלא דמהפך סודרא. א"נ ניחא למפתח ביומא דעיירות וכפרים בהדי הדדי כנ"ל. **בתירוץ הגמ', כי משנה מהסדר ברישא דנקט סידורא דירחא, וגם אינו בסדר ימי חודש לאחריו. אבל מובן דגם בהרישא מצ"ע צריך לטעם והסברה על סדר זה.****

20. ראה מגילה ה, רע"א אמר רב מגילה בזמנה קורין אותה אפי' ביחיד שלא בזמנה בעשרה רב אסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה **ובפרש"י שם שלא בזמנה.** כגון כפרים המקדימין ליום הכניסה אין קורין אותה אלא בעשרה דבעינן פרסום ניסא:

21. וראה הון עשיר למשנה שם. כרכים המוקפין וכו' - פתח בהם אע"ג דמדפרזים בי"ד ילפינן להו לפרש כסדר המנינים לאחר ט"ו י"ד ואח"כ י"ג י"ב י"א ואלו היה מקדים הפרזים לא היה מפרש כסדר לא לפנים ולא לאחר שהרי היה מתחיל בי"ד והולך לפנים בט"ו דמוקפים הבא אחרינו ואח"כ היה צריך לחזור לאחר בי"ג י"ב י"א דכפרים ודבר זה אינו נכון. ועוד רצה לסמוך פרזים לכפרים מפני שלפעמים קורים עמהם משא"כ מוקפים. ולא רצה להקדים הכפרים לכולם כסדר החשבון משום דלא ידעינן זמנם אלא מרבוויא. משא"כ י"ד וט"ו דמפורשים בקרא. ועוד משום דצריך להאריך בהם יותר מכולם דבהכי אתי שפיר לשנותם בסוף כדי לסמוך להם כיצד וכו' דקאי עלייהו: **וברמב"ם שם ה"ד מתחיל מט"ו ואח"כ י"ד,** אי זהו זמן קריאתה זמנים הרבה תקנו לה חכמים שנאמר בזמניהם ואלו הן זמני קריאתה כל מדינה שהיתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון בין בארץ בין בחוצה לארץ אע"פ שאין לה עכשיו חומה קורין בט"ו באדר ומדינה זו היא הנקראת כרך וכל מדינה שלא היתה מוקפת חומה בימות יהושע ואע"פ שהיא

23. ריטב"א [ב, א] מגלה נקראת בי"א בי"ב וכו'. הא דקתני לישנא דמגלה נקראת ולא קתני לשנא

דקורין את המגילה כדתני התם קורין את שמע משום דהכא קריאה א' שאחד קורא וכלם בשמיעה משא"כ בק"ש שכ"א מהם חייב לקרוא ולשנן בפיו ואין אחד מהם מוציאם ואפילו בצבור וכדאיתא בירושלמי. וטעמא דלא פחות ולא יתר. לא פחות מזמניהם דומיא דזמנא. ולא יתר מלא יעבור כדאיתא בגמרא. **וטורי** **אבן** מגילה נקראת בי"א. קשה לי אמאי לא תנא קורין את המגילה בי"א כדתנן לקמן בפרק ב' (כ.). אין קורין את המגילה. וכי האי גוונא דייק ריש פרק קמא דקדושין (ב.) גבי האשה נקנית ופרק ב' תנא האיש מקדש. ויש לומר דמהאי טעמא לא תנא הכא קורין את המגילה משום דזמנים חלוקים הן לאנשים מחולקים לבני כרכים ולבני עיירות ולבני כפרים וזמנו של זה אינו כזמנו של זה ואין הכל קורין בכל הימים הללו משום הכי תנא מגילה נקראת דמכל מקום קריאתו בכל הני יומי באנשים מחולקים. מיהו יש לומר דאין בזה קפידא כל כך דהכי נמי תנא התם בפרק ב' (שם) ולא מלין ובסוף פרק י"ט דשבת (קלז.) תנן קטן נימול לשמנה ולתשעה וכו': **ריש המס'. ועוד.**

24. דלהטעם כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים ה"ז עכ"פ צורך המצוה דפורים.

25. ד, ב. הובא בהערה 19

26. פרש"י שם ד"ה אלא. הובא בהערה 19 **ומשמע שהוא מפני שהם מספקין כל השנה מים ומזון כמ"ש במאירי שם [ד' ע"ב] כבר ביארנו שזה שהקלו על בני כפרים להקדים ליום הכניסה הוא מפני שהם מספקים כל השנה מים ומזון לאחיהם שבכרכין. ואין הטעם כדי שיספקו מים ומזון וכו' ר"ל ביום הפורים, ר"ל שלא יהו טרודין ביום הפורים בשום דבר אלא להביא מזונות לבני כרכים שהרי נדחית סברא זו בסוגיא ממה שאמרו במשנה שלישיית אימתי במקום שנכנסין בו בשני ובחמישי אבל מקום שאין נכנסין וכו' אין קורין אלא בזמנה ואם מטעם זה אף במקום שאין נכנסין היה לנו לומר שיקדימו שאם תפרש במקום שאין נכנסין מפני שאין להם לדון מכל מקום נכנסין הם לפעמים למכור מיני מאכלים ושמא יביאו ביום הפורים. ואם תפרש במקום שאין רגילין ליכנס בכל השנה אע"פ שעכשו נכנסין היה לנו מ"מ להקל ולהקדים אלא שאין הענין אלא ממה שהם מספקים כל השנה וכו'. ונמצא התקנה לכפרים בשכר מה שמספקין כל השנה אבל לא נתקנה מפני תקנת הכרכין ומאחר שכן אין דוחין מיום הכניסה ליום הכניסה שהרי בני כפרים לא ירויחו בה כלום. ולענין ביאור מיהא מה שתירצו בגמ' מיום הכניסה ליום**

הכניסה לא דחינן אף שכהיה עולה בידינו לומר שמתקנת כרכים היתה פירושה שמאחר שחל להיות בשני הוה ליה יום הכניסה שלפניו עשרה ועשרה לא רמיזה אף כשחל בה' שיום הכניסה שלפניו י"א לא דחינן שלא ליתן דבריהם לשיעורין. ומכל מקום לפי המסקנא אין אנו צריכין לכך. שהרי מאחר שתקנת כפרים היא כל מיום הכניסה ליום הכניסה אין מרויחין כלום. **(ראה פנ"י שם ב, א ד"ה מנלן** בגמרא מנלן מנלן כדבעינן למימר לקמן חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדי שיספקו מים ומזון כו'. ופרש"י כדי שיספקו שיהיו פנויין ביום פורים כו' עכ"ל. והוצרך לפרש כן לפי לשון הגמרא הכא דקאמר כדי שיספקו משמע דתקנתא דכרכין הוא והיינו כדקס"ד מעיקרא לקמן (דף ד' ע"ב) אבל במסקנא לא קאי הכי לקמן אלא מפני שמספקין כל השנה הקילו עליהם בפורים. ולכאורה נראה דסוגיא דהכא היינו כדקס"ד מעיקרא לקמן דהא מדמקשינן מעיקרא מנלן קאי לישנא משמע בכל דוכתא דאעיקר ילפותא קאי ולא אטעמא קא מהדר וא"כ מאי קאי דקאמר כדבעינן למימר לקמן שחכמים תקנו דאכתי קשה מנלן דמילתא דפשיטא דלא שייך תקנת חכמים לעקור דברי תורה או דברי קבלה אלא מיגדר מילתא אלא על כרחך דהוי ידע שפיר דאנשי כנסת הגדולה גופייהו מעיקרא הכי תקנו וא"כ קשה קושית הירושלמי הא בימי מרדכי ואסתר אכתי לא נתקנה תקנת עזרא שיהיה יום הכניסה בשני ובחמישי. אלא על כרחך דאפ"ה תקנו אנשי כנסת הגדולה שהכפרים יקדימו לי"א וי"ב וי"ג כדי שיהיו פנויים להביא לסעודת פורים ואי בעי בי"א ואי בעי בי"ב כו' ותקנו חכמים שאחריהם דלאחר תקנת עזרא שיקדימו דוקא ליום הכניסה והיינו דמייתי הכא טעמא דכדי שיספקו ועל זה מסיק הש"ס דאכתי היכא רמיזא במגילה כיון דעל כרחך אנשי כנסת הגדולה תקנינהו א"כ מי איכא מידי דלא הוי רמיזא במגילה כן נראה לי ועיין מה שאכתוב עוד לקמן (דף ד' ע"ב): **אבל לפי פי' הריטב"א** אימא מפני שמספקין מים ומזון לאחיהם שבכרכים פי' בו דכי היכי הוה גרסינן במתניתין כדי שיספקו מים ביום פורים הכי נמי משמע השתא משום שמספקים מים [ומזון] ביום פורים ואלו היו קורין בי"ד טרידיי בהליכה וחזרה וכי הדרי וקרו מגלה טרידי נמי וממנעי משמחת פורים אבל השתא דקרו בי"ה כי הוי פורים מספקים מים ומזון בהדי דהוו קורין למגלה והדרי לדוכתייהו ועבדי שמחה דידהו. ואחרים פירשו כי בי"ה הוא שמספקין מים ומזון ומתכנסין והקלו להם לקרוא בשעת כניסתן כדי שלא יטרחו בקריאה ביום פורים ויתבטלו מסעודתם. וה"ט דעיר וכרך שאין בו י' בטלנין שמקדימין לי"ה כדי שיהיו פנויים ליום פורים לסעודתן. ורש"י ז"ל לא ביאר זה אלא שכתב שכר הוא להם מפני שמספקים. והיכא דאין נכנסין לא קולא לגביהו ואין כאן שכר. ואין לשונו ברור. **דמספקין מים ומזון ביום הפורים הרי זה צורך פורים עכ"פ. וכן לפי' הרשב"א**

לחטאת", ובנדו"ד ליגט אויף איר אויך דער חיוב נדרה, שתי פרידות לעולה. און מצד די טעות'ן און ספיקות וואָס ווערן געשאפן באַ דער אשה און באַ דעם כהן קומט ארויס אַ חיוב פון כו"כ קרבנות ביז צו שבעה, אָדער שמונה.

מען איז מחייב ברענגען קרבנות נוספים צו מקריב זיין בביהמ"ק, בשעת עס קען זיין אַז זי איז אין זיי ניט מחוייב, און די קרבנות וואָס אין זיי איז זי יע מחוייב האָט מען שוין מקריב געווען און זי איז שוין נתכפר געוואָרן און יוצא געווען כל החיוב שלה (והשאר - חולין בעזרה)?

בשלמא חטאת העוף וואָס קומט אויף א ספק, ביי אַ ספק יולדת וכו"ב, י"ל, כפשטות הלימוד אין גמרא אַז די תורה האָט מחדש געווען, אַז אפילו אויף אַ ספק אויב נטמאה איז זי אויך חייב אַ קרבן לכפרה (וואָס איז איר מחיר לכל בקדשים). בדוגמא ווי אַן אשם תלוי, וואָס די תורה האָט מחייב געווען ברענגען בשעת ס'איז אַ ספק אם חטא, "זזהו הנקרא אשם תלוי שהוא מכפר על הספק ותולה לו עד שיודע לו בודאי שחטא בשגגה כו".

אָבער בנדו"ד איז דאָך דער חיוב מתחלה א וודאות'דיקער, און דער ספק קומט צו דערנאָך וע"י האשה והכהן - צי זי האָט משלים געווען איר הוספה אויף דעם חיוב ונתכפר לה.

אויך - וואָס פֿאַר אַ גדר האָבן די זיבן אָדער אַכט קרבנות, בשעת די סיבה פון זייער הקרבה איז אַ ספק של האשה או הכהן.

אויף דעם זאָגט ר"י "זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה" ולכאורה איז דאָס תרתי דסתרי: די שבעה קולות זיינען "שתי קרניו שתי חצרות כו", וואָס זיי זיינן קלות פון קרניים, שוקים כו' וואָס האָבן ניט קיין שייכות צום "קולו" פון כבש - ואעפ"כ, "אמרו כשהוא מת קולו שבעה",

ע"י מיתת הכבש ווערט בטל דער "קולו אחד" און ס'ווערן נייע קולות בקרניים כו', אָבער אמרו אז זיי אַלע זיינען 'קולו' פון דעם כבש.

דערמיט איז מבואר דער גדר פון די קרבנות (אז האטש די סיבה פון די קרבנות זיינען ספיקות וואָס זיינען געשאפן געוואָרן לאחר אירע (ערשטע) קרבנות חובה, זיינען אויך די קרבנות (בדוגמת) "קולו", זיי האָבן אויף זיך אַ גדר חובה וכו', פונקט ווי די ערשטע קרבנות אירע".

ה. אז סיבת הקרבן איז נאר מצד הספק, היינט ווי אַזוי ווערט דער קרבן א חיוב גלייך ווי איר קרבן חובה - געפינט מען כמה דוגמאות, אַז אַ מסובב באַקומט מער תוקף ווי זיין סיבה. ומהם:

א) באַ דיני סוכה, נסרים וואָס רחבן ארבעה און ה"פּכן על צדיהן שאין בהם ארבעה" איז דער דין אז אויך דער מאַלט איז דאָס פּסול, "דכיון דיש שם פּסול עליהן נעשו כשפּודין של מתכת הפּסולין לסכך בכל ענין שהופּכן". זעט מען, אז כאטש די סיבה וטעם וואָס "יש שם פּסול

דף ד ע"ב. תא שמע אמר רבי יהודה אימתי במקום שנכנסין בשני ובחמישי. קשיא לי אמאי לא אקשי ליה ממתניתין דמקמי האי דקתני איזו היא עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין פחות מכאן הרי זה כפר ועיירות לא מספקי מים ומזון לאחיהם כדי שנתקן להם מפני תקנת עיר אחרת ויש לומר דכל שהוא יכול להביא מכפרים ממש מביא ואסיקנא מפני שמספקין מים ומזון לאחיהם שבכרכים כלומר מפני שביום הכניסה מתכנסין לספק מים ומזון לכרכין והקילו להם לקרות בשעת כניסתן כדי שלא יטרחו ביום פורים ויתבטלו מסעודתן והוא הדין לעיר שאין בה עשרה בטלנין אף על פי שאין מספקין מים ומזון לאחיהם לפי שאף הן אינן מסאתפין אלא ביום הכניסה והקילו להן לקרות ביום הכניסה מפני שמתאספין בו ביום. (והר"ן כו') **שהביא הריטב"א שם, שמספקין ביום הפורים - הרי"ז גם לצורך פורים (אבל לא תקנתא דכרכים אלא דבני הכפרים שלא יתבטלו מסעודתם).**

27. להעיר מדיני סוכה - נסרים שרחבן ד' והפּכן על צדיהן שאין בהם ארבעה כו' דנעשו כשפּודין של ברזל, אף שסיבת הפּסול שלהם היא מחמת "גזירת תקרה" (סוכה יד, ב. אתמר הפּכן על צדיהן רב הונא אמר פּסולה ורב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי כשרה איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי ליה הפּכן על צדיהן מהו אמר להו פּסולה נעשו כשפּודין של מתכת רש"י שם. הפּכן על צדיהן. נסרים שיש בהם ארבעה שסיכך בהן ולא הטיל רחבן על הסוכה אלא השכיבן על צידן שהוא פחות מג': פּסולה. כדמפרש לקמן דכיון דיש שם פּסול עליהן נעשו כשפּודין של מתכת הפּסולין לסכך בכל ענין שהופּכן: **רמב"ם הל' סוכה פ"ה ה"ז נסרים שאין ברחבן ארבעה טפחים מסככין בהן אף על פי שהן משופין ואם יש ברחבן ארבעה אין מסככין בהן ואע"פ שאינם משופין גזרה שמא ישב תחת התקרה וידמה שהיא כסוכה נתן עליה נסר אחד שיש ברחבו ארבעה טפחים כשרה ואין ישנין תחתיו והישן תחתיו לא יצא ידי חובתו היו נסרין שיש ברחבן ארבעה ואין בעביין ארבעה והפּכן בצדיהן שאין בהן ארבעה וסכך בהן הרי זו פּסולה שזה הנסר פּסול בין שסיכך ברחבו בין שסיכך בעביו:). **ראה צפ"נ לרמב"ם הל' חמץ ומצה פ"ו ה"ב. ועיין בסוכה ד' י"ד ע"ב דהוה פּלוגתא בזה אם גזירה דרבנן נעשה כמו עצם האיסור או רק משום טעם האיסור גבי הך דע"כ נעשה כשיפּודין של מתכות ועיין מש"כ רבינו ז"ל בהל' מכירה פט"ז הל' י"ד דאיסור רבנן לא חל על עצם הדבר וראה עד"ז בכמה ענינים (לגבי קרבנות דיולדות ויו"ט שני דחגה"ש) - לקו"ש חיי"ז ע' 134 ואילך. וש"נ. ד. די נקודת הביאור בכל זה:****

פון דעם דין פון קנים קומט ארויס אַ חידוש ענין: בעצם ליגט אויף אַ יולדת א חיוב קן אחד, "אחד לעולה ואחד

עליהן" איז מצד "גזירת תקרה", וואָס דאָס איז דוקא אויפן צד וואָס רחבן ארבעה, ווערט דאָס אָבער "כשפודין של מתכת", אַ פסול עצמי, ובמילא זיינען זיי פסול אויך על הצד ווען עס איז ניטא גזירת תקרה. (ב) דברי החת"ס הידועים בנוגע יו"ט שני של חגה"ש, אַז ער איז חמור פון אַנדערע יו"ט שני של גליות, ווייל ער איז בא ניט מצד ספק ווי אַנדערע יו"ט, נאר ער האָט אין זיך א כח של ודאי: היות אַז ביי חגה"ש איז קיינמאָל ניט געווען אַ ספק ווי ביי פסח וסוכות (ווייל זיין קביעות איז יום חמישים לעומת 4), און דאָס וואס מ'מאכט שבועות צוויי טעג איז בלויז "שלא לחלוק במועדות"

קומט אויס, אַז סיבתו דיו"ט שני של חגה"ש איז יו"ט שני של פסח וסוכות — "שלא לחלוק במועדות" - נאָר אַ ספק. עס ווערט אָבער אין יו"ט שני פון שבועות א תוקף וכח של ודאי, מער ווי אין פסח וסוכות. אלא שבנדו"ד הוי יתירה מהנ"ל, כיון שאנשי כנה"ג תקנו מלכתחילה זמנים אלה, כדלקמן בפנים. וראה לקמן הערה 36.

28. ומה שבזמן הזה "אם נזדמן לו אח"כ מגילה חוזר וקורא אותה ביום י"ד אפי' קרא תחלה ביום י"ג מ"מ קרא אותה שלא בזמנה" (רמ"א בשו"ע תרפח ס"ז) – י"ל כיון דמעיקר הדין בה"ז אין קורין אותה אלא בזמנה (בי"ד וט"ו).

אבל צ"ע דבב"י לטור שם סד"ה שדרו (ועד"ז בכל בו הל' פורים בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם היתה דעתו לחזור למקומו בזמן הקריאה ונתעכב ולא חזר קורא (במקומו) [כמקומו] ואם לא היה דעתו לחזור אלא אחר זמן קריאה קורא עם אנשי המקום שהוא שם.

וכרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו אם אין ביניהן יותר על אלפים אמה הרי זה כדרך וקורין בט"ו. ובתוספתא גרסינן דבן כרך שהיה מפרש והולך בשיירא והיה על הים או במדבר ביום י"ד קורא בו ביום דכיון שאינו במקומו הולך אחר רוב העולם.

וכתב הרמב"ם עיר שהיא ספק אם מוקפת חומה מימות יהושע אם לא קורין בשניהם בי"ד ובט"ו (ובלילה אין) [ובלילה אין] מברכין עליה רק בי"ד שהוא זמן קריאה לרוב העולם.

ויש שואלין מפני מה אין קורין את המגלה מספק ב' ימים. ויש לתרץ לפי שאינה רק מדבריהם והם אמרו. ועוד כתיב ולא יעבור משמע שבני כרכין לא יוכלו לקרות כי אם בט"ו ובני עיירות ג"כ לא יקראו בט"ו.

ומי שרוצה לפרש ולצאת בשיירא כתב רבינו אפרים ז"ל שיכול להקדים לי"ג שהוא זמן קהלה לכל. ומוכח מדאמר שלא בזמנה בעשרה היכי משכחת לה שלא בזמנה בזמן הזה אם לא כי האי גונא כשמפרש ויוצא בשיירא.

אמנם אם נתעכב ונמלך ולא הלך חוזר וקורא בי"ד ואף על פי שקרא בי"ג כדן בן כפר שהקדים ביום הכניסה שאם היה בעיר בי"ד שחוזר וקורא עמהם.) **כתב שהוא** ונ"ל דהיא דירושלמי דכל החדש כשר לקריאת מגילה לא ס"ל לתלמודא דידן מדלא מייתי לה ומכל מקום בשעת הדחק שאי אפשר בענין אחר כלל כדאי הוא הירושלמי לסמוך עליו ומיהו כל שקרא שלא בזמנה אם נזדמנה לו מגילה בזמנה חוזר וקורא כדן* **בן כפר שהקדים ליום הכניסה שאם הי' בעיר בי"ד חוזר וקורא עמהם: (מגילה יט, א.** ואמר רבא בן כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהן **ראה פרש"י שם**** בן כפר. שהקדים וקרא ליום הכניסה ואח"כ הלך לעיר והיה שם לילי י"ד: בין כך ובין כך. אפילו עתיד לחזור ולצאת משם קודם היום קורא עמהן בלילה:).

אבל ראה תוס' שם ד"ה בן כפר ד"נעשה כבני העיר בן כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהם. פירש רש"י ואע"פ שקרא כבר ליום הכניסה וקשיא למה יחזור ויקרא שני פעמים ומ"מ נראה דשפיר פי' רש"י דכיון שהיה בעיר בלילה נעשה כבני העיר ואע"פ שעתידי לחזור (בו) בי"ד ואע"פ שקרא ביום הכניסה דהא דאמרי' כפרים מקדימים ליום הכניסה כדי שיספיקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים ופטורים ממגילה היינו דווקא כשאנים שוהים שם בליל י"ד אלא ביום י"ד באים שם אבל כששוהים שם בליל ארבעה עשר ודאי דינם כבני העיר ואע"פ שקראו כבר. וי"ל שכן הי' עיקר התקנה דאנשי כנה"ג (וראה לשון הר"ח שם). וכן משמע מכל בו שכתב: אמנם אם נתעכב ונמלך ולא הלך חוזר וקורא בי"ד כו' כדן בן כפר כו' - שבזה איגלאי מילתא שמעולם לא נכנס בגדר דמפרש ויוצא בשיירא.

(* מההשוואה בב"י מוכח שגם בזמן הזה קריאת המגילה בזמנים אלו להיוצא בשיירא כו' הוא לא רק מנהג לזכרון בעלמא וכיו"ב, כ"א הוא בגדר מצוח קריאה זמן קריאה. וראה ריטב"א מגילה ה. א ד"ה ומגלה שלא בזמנה (כשמכריע כדעת בעל המאור) "ומגלה שלא בזמנה דקאמר פירש"י ז"ל דהיינו י"א וי"ב וי"ג דבני כפרים. ותי' דהא בטלה ליה הקדמת כפרים דהא קי"ל כרבנן דאמרי אין קורין אותה אלא בזמנה והיכי שקלו וטרו רב ורב אסי אליבא דר"ע וי"ל דעיקר פלוגתא דידהו היינו משום מגלה בזמנה ובהא הוא דפליגי ואידך נקטי ליה אגב גררא ואחר' פי' דהאי שלא בזמנה היינו כשחל י"ד או ט"ו בשבת שהכרכים או העיירות מקדימין ליה או לע"ש ונכון.

ולענין המפרש בים והיוצא בשיירא אי' מרבנן ז"ל מ"ד שדינו ככפרים דמקדים לקרות ביה בעשרה ומסייע מן התוס' דתניא המפרש בים והיוצא בשיירא קורא י"ג וי"ג לאו דווקא אלא חדא מינייהו נקט וה"ה לי"א או לי"ב דמ"ש. וזה דעת בעל המאור זקנו של מורי רבינו נר"ו.

ואיכא מ"ד כיון דבטלה להקדמת כפרים ליכא מאן דקרי בי"א ולא בי"ב אלא בי"ג קורא אם הוא בן עיר

דהא כשחל י"ד להיות בשבת קורין בע"ש אליבא דת"ק. ולא דחינן י"ד לה' שהוא י"ב אלא כשיש שם כפרים והיינו דנקט בתוס' י"ג דוקא. ויש נוסחא דגרסי' בה בי"ד וכן הוא [דעת] בעל העטור ומפרשי לה בבן כרך שבא לפרוש [ביום] שקורא בי"ד כבן עיר ש"ד הוא זמן הרוב אבל בזמן אחר לא קרי כלל לא בן עיר ולא בן כרך. והדעת מכרעת כלשון הראשון דהא לא בטלו הקדמת כפרים אלא מטעמא דמסתכלין בה **וביחיד זה דליכא למיחש להא מוקימנא אדיני' שרוצה לפרוש ביום או ליבשה אין לך בן כפר גדול מזה.**

גרסין בר"ה מי שהיה עובר אחורי ב"ה וכו' דמצוות אין צריכות כוונה ואע"ג דקאי חוץ לב"ה דלא עביד צרוף בהדי צבור שאין צרוף אלא בעומדין כלן ברשות א' כדאיתא פרק כל גגות. הא קי"ל הכא דלא בעינן י' בדיעבד ומתני' בדיעבד הוא. ואפי' לסברא דהרי"ף ז"ל דמפרש דברי רב אסי דאפי' בדיעבד בעי' י' אפי"ה אל' דלגבי מגילה דכיון דליכא שנוי קריאה וברכות בין יחיד לצבור ואין אנו צריכין צרוף גמור משום דבר שבקדושה אלא שאנו רוצים י' משום פרסומי ניסא אע"ג דקאי בחוץ לב"ה וכה"ג לא חשיב צרוף בעלמא הכא סגי כיון ששמע מגו י' דאית להו פרסומי ניסא כנ"ל ותו לא מידי". **ולהעיר מראש יוסף למגילה ב, ב בתחלתו** "בזמן שנכנסין. פירש רש"י בית דין. לשיטתיה פירש כן אבל למאן דמפרש שקורין בספר תורה מפרשים שאין נכנסין לקרות בספר תורה. והלכתא בזמן הזה אין קורין אלא בי"ד וט"ו ופירש רש"י הטעם [משום] חמץ בפסח ורי"ף ורא"ש [פירשו] משום מעות פורים יע"ש. ואני מסתפק אם אירע שקראו הכפרים בכניסה (בזה"ז) אם יחזיר ויקרא בזמנו בברכה דשמא מדינו יוצא כו' וחכמים תקנו האידנא דלכתחלה אין קורין הא דיעבד יצא או לא יצא כלל וצ"ע".

**** ולהעיר דבמאירי שם מפרש דלא קרא עדיין ביום הכניסה.**

29. מגילה ב, א. אלא פשיטא כולהו אנשי כנה"ג תקינו היכא רמיזא אמר רב שמן בר אבא א"ר יוחנן אמר קרא לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם זמנים הרבה תקנו להם

30. פרש"י שם ד"ה מכדי. מכדי. מדהקילו חכמים על הכפרים להקדים על כרחך אנשי כנסת הגדולה שתיקנו בימי מרדכי ואסתר את שמחת הפורים וקריאת המגילה כולהו הני זימני תיקון ונתנו רשות לקרות:

31. ולהעיר מרש"י מגילה ה, א ד"ה ערב שבת זמנם. ערב שבת זמנם הוא. משמע שהוא זמן הקבוע להו מימי אנשי כנסת הגדולה מדלא קאמר מקדימין לערב שבת להכי קשה ליה והא שבת זמנם הוא שהרי י"ד הוקבע לפרזים אלא להכי נקט האי לישנא דתשמע מינה הואיל ותיקנו להן חכמי ישראל שאחר כנסת הגדולה להקדים משום דרבה הרי הוא לנו כיום זמן הקבוע מתחלה לכל דבריו ואף על פי שהוא שלא בזמן הוי כזמנן:

32. אסתר ט, לא. לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם כאשר קיים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וקאשר קימו על נפשם ועל זרעם דבכי הצומות וזעקתם:

33. ועד"ז הוא לשון הרמב"ם שם פ"א ה"ד "איזהו זמן קריאתה זמנים הרבה תקנו לה חכמים שנאמר בזמניהם ואלו הן זמני קריאתה כל מדינה שהיתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון בין בארץ בין בחוצה לארץ אע"פ שאין לה עכשיו חומה קורין בט"ו באדר ומדינה זו היא הנקראת כרך וכל מדינה שלא היתה מוקפת חומה בימות יהושע ואע"פ שהיא מוקפת עתה קוראין בי"ד ומדינה זו היא הנקראת עיר:".

33* **אולי י"ל נפק"מ בין ב' אופנים אלו, אם זמן קיום מצות מתנות לאביונים בבני הכפרים הוא ביום קריאת המגילה - ראה בעל המאור בתחלת המס' בשם ר' אפרים [ב].** אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן זו דברי רבי עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה אין קורין אותה אלא בזמנה. כתב הרי"ף ז"ל כלומר הואיל ועיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה כדי לחלק להם מעות פורים אין קורין אותה אלא בזמנה. וקשיא לן על הדין פירושא הא דאמרינן לקמן בגמרא (ד): הואיל ואמרו כפרים מקדימין ליום הכניסה גובין בו ביום ומחלקין בו ביום מפני שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה. וראיתי לרב רבי אפרים ז"ל שפירש לפרק זו הקושיא ואמר בזמן הזה שישראל מיוסרין בדקדוקי עניות אי יהיבין להו מתנות בי"א ובי"ב ובי"ג אזלי ואכלי להו ביומא ההוא ושמחת פורים אינה נוהגת אלא בזמנה ובטלה לה שמחה ואי אמרת ליקרו בי"א ולא ליתבי להו מידי עד יום י"ד וט"ו כיון דחזי עניים דקרו מגילה ולא יהבי להו מידי מיאשי ואזלי להו לדוכתא אחריתי וקא בטלה מצות פורים מהני דקרו בי"א ובי"ב ובי"ג. וה"ר שלמה ז"ל (ד"ה אבל) פירש בזמן הזה שאין השנים כתקנן ואין שלוחי בית דין יכולין לצאת כדרך וישראל אינן שרויין על אדמתם אלא הם מפוזרים לכל פאה ואין השלוחין מגיעין לרוב המקומות (ואין) [ואנן]

ומחלקין ר"ל הגבאי צדקה מה ששייך לסעודת פורים ומחלקין ר"ל אמתנות לאביונים אבל החלוקה שמחלק הגבאי צדקה לסעודת פורים זה בפורים עצמו וזה ר"ל הירושלמי ועיין ב"מ ד' ע"ח ע"ב ותוס' ע"ז ד' י"ז ע"ב ד"ה מעות ע"ש:

34. להעיר מג' האופנים בהסברת גדר תוספת

שבת (לקו"ש חט"ז ע' 233 ואילך ויש לומר, אַז אַט דעם חידוש אין תוספת שבת איז די מכילתא מרמז מיטן "משל לזאב שהוא טורף מלפניו ומלאחריו" – דלכאורה איז ניט מובן (און ווי מפרשים פרעגן): וואָס גיט צו דער משל אין דער הבנה פון דעם ענין אז "מוסיפין מחול על הקודש"? וכדלקמן.

ד. די הסברה בזה: דער דין "מוסיפין מחול על הקודש" קען מען לערנען אויף דריי אופנים:

א) ס'איז דאָ אַ מצוה אויף דעם אדם אַז ער דאַרף אויף זיך מקבל זיין אַ תוספת לשבת, ניט צו טאָן דאָן קיין מלאכה; אויב אָבער ער האָט עובר געווען אויף דעם ציווי און האָט ניט מקבל געווען אויף זיך אַ תוספת, מעג ער טאָן מלאכה ביז צום אנהויב פון זמן השבת (בין השמשות).

ב) אפילו ווען דער מענטש איז ניט מקבל אויף זיך תוספת שבת, איז אויף אים חל דער איסור פון מלאכת שבת (אין זמן התוספת) בעל כרחו; ד.ה. תורה האָט גע'אסר'ט צו טאָן מלאכה אַ זמן (מסויים) פאר שבת. - און דער צד השווה אין די צוויי אופנים אין וואָס ביידע זיינען חיוב גברא, נאָר אין דעם גופא קענען זיין צוויי אופנים: א) דער איסור אויפן גברא איז מצד זיין קבלה, ב) ס'איז חל אויף אים דער איסור אפילו ווען ער איז ניט מקבל.

אַ דריטער אופן:

ג) די הוספה מחול על הקודש קומט פון שבת אַליין, ובסגנון הידוע: די "חפצא" פון שבת איז מוסיף מלפניו ומלאחריו; די קדושת שבת ווערט נתפשט מלפניו ומלאחריו ובמילא איז דער אדם דעמאָלט אסור בעשיית מלאכה.

ה. און דאָס איז דער חידוש פון מכילתא:

דער דין פון מוסיפין "מחול על הקודש" לשיטת הברייתא (הש"ס), אין נאָר אַ ציווי אויפן אדם - "כ"מ שנאמר שבות מוסיפין מחול על הקודש", ס'איז א דין אין שביתת האדם: ער דאַרף שובת זיין פון מלאכה אויך אין דעם חול הסמוך לקודש:

לויט דער מכילתא, איז ביי שבת דאָ אַ טיפערער ענין אין דעם תוספת, אז שבת גופא איז מוסיף מלפניו ומלאחריו: און דאָס איז מוסבר אין דעם משל וואס ווערט געבראכט אין מכילתא "משל לזאב שהוא טורף מלפניו ומלאחריו": פונקט ווי אַ זאב, וואָס ער איז טורף מלפניו ומלאחריו, אזוי איז אויך די הוספה מחול על הקודש אין אַן אופן אז דער שבת גופא איז "טורף" מלפניו ומלאחריו.

נוהגין לומר מפוריא ועד פסחא תלתין יומין (סנהדרין יב:) אי קרינן ב"א ובי"ב אתי למימנא מינייהו תלתין יומא עד פסחא ומקדמי ליה נמי לפיסחא ואתי למיכל חמץ בימים האחרונים של פסח: **וראה רמב"ם הל' מגילה פ"ב הי"ד** מצות יום י"ד לבני כפרים ועיירות ויום ט"ו לבני כרכים להיתן יום שמחה ומשתה ומשלוח מנות לרעים ומתנות לאביונים ומותר בעשיית מלאכה ואעפ"כ אין ראוי לעשות בו מלאכה אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום פורים אינו רואה סימן ברכה לעולם בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי אם חלקו מעות לאביונים ביום קריאתן יצאו אבל השמחה והמשתה אין עושין אותה אלא ביום י"ד ואם הקדימו לא יצאו וסעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו: **ובנ"כ שם** מגיד משנה: **אבל אמרו וכו' . בני כפרים וכו'.** במשנה הנזכרת למעלה (דף ה.) ובגמרא (דף ד'): ג"כ הואיל ואמרו בני כפרים מקדימין גובין בו ביום ומחלקים בו ביום מפני שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה אבל שמחה אינה נוהגת אלא בזמנה. **ורבינו כתב אם חלקו** ולא כתב מחלקין מפני לשון המשנה שאמרו מותרין משמע אבל לא חייבין אלא רשאים ואף פירוש הברייתא כן הוא לדעתו ז"ל: לחם משנה: **בני כפרים שקדמו וכו'.** נראה דס"ל דמ"ש במשנה (דף ה') אע"פ שאמרו מקדימין וכו' מותרים וכו' ר"ל דרשאים לתת מתנות לאביונים באותו היום. וא"ת והיכי קאמר אע"פ שאמרו וכו' אדרבה הואיל ואמרו הול"ל וכדהקשו לעיל בגמ' דברייתא דאמרה אע"פ שאמרו והקשו אדרבה משום שאמרו הוא הכא נמי משום דאמרי מקדימין משום הכי רשאים דאל"כ לא הוי רשאים. וכ"ת ה"ק אע"פ שאמרו מקדימין מ"מ רשאים ולא חייבין דס"ד דחייבין לתת מתנות לאביונים א"כ מה הקשו בגמ' בברייתא נימא דמ"ש הברייתא נמי ה"ק דאע"פ שאמרו כפרים מקדימין וכו' דהוה ס"ד דחייבים קמ"ל דגובין כלומר אם ירצו גובין דכן הוא פירוש הברייתא לדעת רבינו ז"ל. וי"ל דשפיר פריך בברייתא דאע"פ שפירושה הוא רשות מ"מ לא הוזכר בברייתא לשון רשות כדי שיפול עליו לשון אע"פ כמו שהוזכר במשנה לשון מותרין שהוא רשות, א"נ י"ל דמתני' מאי דקאמר קאי אמותרין בהספד. וא"ת לדעת רבינו ז"ל דחלוקת המעות ביום הקדימה רשות א"כ היכי קאמר ר"י בגמ' מפני שעניניהם של עניים נשואות וצריך לחלק ביום הקריאה לכך אין קוראין אותה בשבת הא לדעתו ז"ל דחילוק יום הקדימה רשות ולמה דחו המגילה משום קריאתו בשביל זה. הא לאו מילתא היא כלל דבשלמא כשאנו יכולים לחלק ביום י"ד ויום ט"ו עצמו ודאי דהחלוקה ביום הקדימה רשות אבל כשאין אנו יכולים לחלק ביום פורים עצמו כמו היכא דאיתרמי בשבת אז ודאי דהחלוקה ביום הקדימה חשוב מפני שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה: **צפנת פענח שם.** בני כפרים שקדמו כו'. עיין ברי"ף ובפיה"מ לרבינו אך באמת אין הפירוש כן דמה דאמר בגמ' דילן גובין

פ' חקת (תשמ"א). וע"ד זמן קריאת מגילה ב"א כו'. שאף שאינו זמן המפורש במגילה ועיקר הזמן, ה"ז זמן קריאת מגילה וכעצם הזמן (די"ד וט"ו).

37. ירושלמי שם. תני בשם רבי נתן כל החדש כשר לקריאת המגילה מה טעמא והחדש אשר נהפך להם מיגון לשמחה וגו'

38. ואולי י"ל דנפק"מ בין הזמנים די"א י"ב י"ג וכל החדש, אם אחר יכול לקרות לפניו (ראה פרמ"ג שם (א"א) סוסקי"א אם הולך לדרך וקורא ב"ג י"ל דקורא לעצמו ואין אחר מוציא אותו דכל שאין מחויב בדבר. ומיהו יש מחלוקת דיש אומרים [רש"י מגילה ב א ד"ה אל] דבן עיר היה קורא לכפרים. ואם טעו בפרשיות יקראו בשני כן הוא בבדק הבית ועיין דרכי משה ובית שמואל אה"ע [סימן טו סוף ס"ק כג] דהר"ב לא ראה בדק הבית של בית יוסף. ויראה הוא הדין הפיזיים והיוצרות יחזרו ויאמרו בשני:), **וידועה השקו"ט בפרש"י (וחי' הר"ן והקשה הרב ר' חיים ז"ל למה אמרו מקדימין ליום הכניסה ליקרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות שהרי בני העיירות גדולות קורין לבני הכפרים ביום י"א והן קורין לעצמן ביום י"ד ובפרק קמא דיבמות אמר רבא כי אמרינן לא תתגודדו כגון ב"ד אחד בעיר אחת פלג מורו כדברי ב"ש ופלג מורו כדברי ב"ה [וא"כ הכא נמי] שבני העיר קוראים לבני הכפרים בי"א ובי"ב ובי"ג וקורין לעצמן ביום י"ד קרי ביה לא תתגודדו דהוי כב"ד א' בעיר א' דפלג מורו כדברי ב"ש ופלג מורו כדברי ב"ה ואומר רבנו דלאו קושיא היא כלל שהרי עיקר התקנה כך היתה בימי מרדכי ואסתר שכיון שראו צורך בדבר ואלו מודין שקורין לבני העיירות ביום י"ד ולבני הכפרים יש להקדים ולהכי לא שייך כאן לא תתגודדו דלהוי כשתי תורות והיינו דקאמר התם ר' יוחנן לר"ל ע"כ לא שנית מקום שנהגו לעשות מלאכה וכו' דלא חשיב שתי אגודות כיון ששתיהם מודים שבעיר זו עושין כך ובעיר זו עושין כך ואם היה בן מקום זה משתקע בזה היה עושה כמותם. והא דסבר ר"ל למימר התם דדוקא במנהג לא חשיב אגודות והם חלוקים אלו מאלו ופריך ליה ר' יוחנן והא תניא ב"ש מתירין את הצרות לאחין וב"ה אוסרין מל"ש פריך דהא ב"ש וב"ה כשתי בתי דינין בעיר אחת דמו ואיכא פלוגתא ואפ"ה לא חשיבא אגודות כ"ש הכא במגילה דליכא אגודות כיון דליכא פלוגתא כדפרישית.) **ריש מגילה ד"ה אלא ראה לעיל הערה 18 "וצריכין שיקראנה להם אחד מבני העיר" (ריטב"א שם סד"ה הנ"ל ולענין כפרים כשהם מקדימין ל"ה איכא מרבואת' ז"ל מאן דסבר שבן כפר הוא שקורא להם ולא בן עיר או בן כרך שהרי בן עיר או בן כרך לא הגיע זמנו וכל שאינו מחוייב בדבר אינו****

[וי"ל אז אויך דאָס איז מודגש אין דרשת המכילתא, וואָס לערנט ארויס דעם דין פון "זכור" ו"שמור" - א מ"ע ומל"ת מדאורייתא אין שבת גופא. משא"כ לויט דער גמרא, וואָס מ'לערנט זיי אלע אָפּ פון יוהכ"פ, איז דער לימוד (אז מתחיל ומתענה מבעוד יום כו') פון "ועניתם את נפשותיכם בתשעה", וואו ס'איז מודגש אַז דאָס איז ניט דער זמן פון עיצומו של יום].

דער טעם פארוואס דער דין איז (לדעת המכילתא) דוקא ביי שבת און ניט ביי (יוהכ"פ ו) יו"ט, איז ווייל דאס אין בהתאם צום כללות דיקן חילוק צווישן קדושת שבת וקדושת (יוהכ"פ ו) יו"ט: שבת איז מיקדשא וקיימא - ס'איז א קדושה בעצם דורך דער "חפצא" פון שבת, און דערפאר איז אויך תוספת שבת אן ענין וואָס קומט פון דער חפצא (איז ניט תלוי אין "גברא"); משא"כ (יוהכ"פ ו) יו"ט איז "ישראל דקדשינהו לזמנא", ובמילא איז אויך תוספת (יוהכ"פ ו) יו"ט ניט קיין ענין וואָס ווערט פון זיך אליין, מצד "חפצא" פון (יוהכ"פ ו) יו"ט, נאָר דאָס איז אַ דין וואָס איז פארבונדן מיט "גברא". **ובב' ההסברות גם להאופן שהוא בהחפצא דזמן התוספת גופא (ע"ש).**

35. ירושלמי כאן דעת ר' יונה ר' אילא שמעון בר בא בשם ר' יוחנן כתיב לקיים את ימי הפרים האלה בזמניהם מה תלמוד לומר בזמניהם ר' יונה ר' יוסה ר' יונה אמר ליתן להם זמנים אחרים ר' יוסה אמר זמנים שקבעו להם חכמים ואלו הן י"א וי"ב וי"ג וי"ד וט"ו".

36. וי"ל שזהו הנפק"מ בין הדרשה להבבלי "זמנים הרבה תקנו להם", לדעת ר' יונה בירושלמי שם "זמנים אחרים", שאי"ז כעצם זמן קריאה. ולדעת ר' יוסה בירושלמי שם "זמנים שקבעו להם חכמים" (ראה פנ"מ "רבי יונה ורבי יוסי. פליגי בהא לר' יונה הכתוב בעצמו מרמז שתיקנו להם בתחלה עוד זמנים אחרים כזמנים המפורש בכתוב ור' יוסי קאמר שהכתוב ניתן לדרוש לחכמים והם שקבעו להם להזמנים שאינם מפורשין"). **לכאורה י"ל שהוא רק כזמן תשלומין וכיו"ב (וע"ד כל ימי החדש לדעת הירושלמי).**

וע"פ כהנ"ל יש לבאר השייכות והקשר דהתחלתה לסיום מס' מגילה בבבלי: "כל האוחז ס"ת ערום נקבר ערום ערום סלקא דעתך כו' אלא אמר אביי נקבר ערום בלא אותה מצוה", שגם שם מדובר לא בעצם הס"ת כ"א במטפחת, והשקו"ט שבגמ' שם היא בשייכות המטפחת לס"ת, אם זהו דין בהגברא (בשביל אחיזת האדם), או שהוא דין בהחפצא (שמוסיף בכבוד ס"ת), והמסקנא היא שהוא חלק מעצם ס"ת וקדושתה (ראה בארוכה לקו"ש חכ"ג

מוציא אחרים י"ח. וכ"ת א"כ יקראו במקומן הא ליתא שאינם מתקבצים בי' אלא בעיר שנכנסין לקרוא בתורה. וזהו דעת הרשב"א נר"ו. והביא ראה מדאמרינן בירושלמי בן כרך אינו קורא לבן עיר וכן עיר אינו קורא לבן כרך. ומור"י נר"ו בשם רבותיו ז"ל [כתב] דכפרים המקדימים לי"ה כך היתה עיקר התקנה שיהא בן עיר קורא להם וכחד עם חשיבי וכיון שעדיין הוא מתחייב לא חשיב לגמרי נמי שאינו מחוייב בדבר אלא הרי הוא כאותה שאמרו כל הברכות כלן אעפ"י שיצא מוציא. כיון דבר חיובא הוא ואף אלו הרי כפרים ראויים לקרוא בי"ד עם העיירות פעמים קורים בכפרים כשאין י' בטלנין. בן עיר וכן כרך חלוקים לגמרי בדיניהם וזמנו של זה לא זהו זמנו של זה כלל ולפי' אין אחד מהם מוציא לחברו. מי' הוא דהכא משמע בירושלמי שאין בן עיר קורא לבן כפר לבדו כלומר עד שיהא עשרה. **טורי אבן ריש מגילה.** והרא"ש פירש שם (יבמות פ"א סימן ט) דמגילה הוי כשתי בתי דינים בעיר אחת שבני הכרכים לא היו קורין לבני הכפרים אלא בני הכפרים היו קורין לעצמם בכרכים מההיא דירושלמי דבן עיר אינו מוציא בן כפר ומה שלא היו קורין בכפר שלהן לפי שלא היו מקובצין יחד אלא בעיירות. ולפי זה בבן עיר שהלך לכרך אי נמי איפכא כשקורא כמקומו על כרחך קורא לעצמו דבן עיר או בן כרך שהוא שמה אינו יכול להוציאו שהוא אינו מחוייב בדבר. ומכל מקום קשה לי דאפילו הכי תקשה לאביי מהא דבן עיר שהלך לכרך וממתני' דמגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג. **מראה פנים לירושלמי ריש מגילה.** מגילה נקראת. אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. בש"ס דילן אינו מבואר מי ומי קורא להן אם אחד מבני הכפרים ואם אחד מבני העיר קורא לפניהם. ורש"י ז"ל פי' במתני' תנא שהכפרים נתנו להם חכמים רשות להקדים וכו' שהכפרים מתכנסין לעיירות למשפט לפי שב"ד יושבין בעיירות בב' וה' כתקנת עזרא והכפרים אינן בקיאים לקרות וצריכין שיקראנה להם אחד מבני העיר ולא הטריחוה חכמים להתאחד ולבא ביום י"ד וקשיא לפירושו ממה דגרסינן הכא לקמן בפ"ב בהלכה בן עיר שהלך לכרך וכו' בן כרך מהו שיוציא את בן העיר ידי חובתו יבא כהדא כל שאינו חייב בדבר אין מוציא את הרבים ידי חובתו וא"כ האיך בן העיר מוציא בני הכפרים ביום שלהן הרי אינו מחוייב בדבר ביום הזה וכן כתבו התוס' בפרק קמא דיבמות דף י"ד גבי הא דמקשה ר"ל לר' יוחנן תנן התם מגילה נקראת בי"א וכו' איקרי כאן לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות וכו' אמר אביי כי אמרינן לא תתגודדו כגון שני בתי דינים בעיר אחת הללו מורין כדברי ב"ש וכו' אבל שתי ב"ד בשתי עיירות לית לן בה א"ל רבא והא ב"ש וב"ה כשתי ב"ד בעיר א' ואכתי קשיא לר' יוחנן דאמר התם לעיל עשו ב"ש כדבריהם אלא אמר רבא כי אמרינן לא תתגודדו כגון ב"ד בעיר אחת פלג מורין כדברי ב"ש וכו' אבל שתי בתי דינים בעיר אחת לית לן בה וציינו התוס' בתירוצא דאביי וכתבו וא"ת מה תירץ

מועד כל כי האי זוגא חלופי רבי יוחנן ומעיל רבי יונתן שלחה להם אסתר לחכמים כתבוני לדורות שלחו לה: הלא כתבתי לך שלישים שלישים ולא רבעים עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה כתב זאת זכרון בספר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספר מה שכתוב במגלה

41. מגילה שם. וראה פרש"י שם. שלישים.
בשלשה מקומות יש לנו להזכיר מלחמת עמלק בספר ואלה שמות ובמשנה תורה ובספר שמואל וזהו שאמר שלמה בדבר ששילשתו אי אתה רשאי לרבעו: זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה. דכל מה שכתוב בתורה קורא כתב אחד: **וראה בארוכה בכל הנ"ל (והשקו"ט במחלוקת בבלי וירושלמי) לקו"ש חט"ז ע' 352 ואילך. וש"נ.**

42. הל' מגילה ספ"ב. כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר הרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל שנאמר כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני ימי הפורים לא יבטלו שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם:
השגת הראב"ד. כל ספרי הנביאים וכו'. א"א לא יבטל דבר מכל הספרים שאין ספר שאין בו למוד אבל כך אמרו אפילו יבטלו שאר ספרים מלקרות בהם מגילה לא תבטל מלקרות אותה בצבור, עכ"ל:

43. ראה ראב"ע בפתיחתו למגילת אסתר:
נאם אברהם הספרדי הנקרא בן עזרא אין עזרה כי אם מהשם החוקק חוקת עולם על לב המשכיל בהקיצו גם בחלום ידבר בו ובו יתמוך בהתחילו לעשות כל מעשה גם יזכרנו תמיד טרם מוצאי פיו והנה **אין במגילה הזאת זכר השם והיא מספרי הקודש** ורבים השיבו כי הוא ממקום אחר וזה איננו נכון כי לא נקרא השם מקום בכל ספרי הקדש רק נקרא מעון שהוא לעולם גבוה וקדמוניו ז"ל קראוהו מקום בעבור שכל מקום מלא כבודו ועוד מה טעם למלת אחר והנכון בעיני מזאת המגילה חברה מרדכי וזה טעם וישלח ספרים וכולם משנה ספר אחד שהוא המגילה כטעם פתשגן והעתיקה הפרסיים ונכתבה בדברי הימים של מלכיהם והם היו עובדי עבודה זרה והיו כותבין תחת השם הנכבד והנורא שם תועבתם כאשר עשו הכותמים שכתבו תחת בראשי' ברא אלהים ברא אשימא והנה כבוד השם שלא יזכרנו מרדכי במגילה. **ובתוד"ה מגילה שבת קטו, ב ונראה לר"י דדוקא לענין הצלה**

קרינן ביה אפילו לא אכיל כלל כדאמרינן בר"ה וכו' והיינו טעמא דכל ישראל ערבין זה בזה וכו' ע"ש ולפי סוגית הירושלמי דברכות בארתי שמה דלא ס"ל כסברת התוס' בזה ולא צריכין כלל לחלק כן משום דבהדיא מבואר שם דס"ל להאי תלמודא דכזית מדאורייתא הוא וכפי שיטת הסוברים כן והשתא לפי שיטתא דהש"ס דילן דמוכרחין אנו לחלק בין שאינו מחויב בדבר כלל ובין דבר חיובא הוא אלא דהשתא לאו בר חיובא דאפ"ה מיקרי בר חיובא וכסברת התוס' וזהו במידי דאורייתא וא"כ אף אנו נימא הכא כן במידי דרבנן דמאי שנא וזה הבן עיר דביומיה בר חיובא הוא אפשר נמי שיכול להוציא לבני הכפרים ואע"ג דלאו יומיה הוא מ"מ מחויב בדבר קרינן ביה וניחא לדעת רש"י ומזה הוה קשה על שיטת ר' חיים בתוס' יבמות ועל דעת הר"ן ואין לתרץ ולומר דשאני התם דכי אכיל כדי שביעה הוי השתא בר חיובא ובידן הוא אבל הכא בהאי יומא לאו בר חיובא הוא דהא ליתא חדא דאם התם דמידי דאורייתא הוי בר חיובא מטעמא דכי אכיל כדי שביעה וכו' א"כ במידי דרבנן כי הכא נימא דמיקרי בר חיובא משום דמיהת בר חיובא ביומיה הוא ועוד דאף דיש לפקפק בזה מ"מ הא קשיא דזיל בתר טעמא וכתבו התוס' משום שכל ישראל ערבין זה בזה א"כ כי נחתינן להאי טעמא מסתברא דבכל מקום דשייך ערבות גבי גברא דבר חיובא יכול הוא להוציא אחרים אע"ג דהאי יומא לאו בר חיובא הוא ולא ממעטינן אלא א"כ לאו בר חיובא הוא כלל ודמיא ממש הא להא דכתבו התוס' שם וגדול אפילו לא אכיל כלל מחויב בדבר קרינן ביה. ועיין עוד מזה לקמן בפ"ב ד"ה ייבא כהדא כל שאינו חייב בדבר מוציא את הרבים י"ח ומפני שעיקר דבר זה תלוי בשיטות המתחלקות והרבה והרבה דינים מסתעפים מזה וענין ביאור הסוגיות דהכא ודהתם בברכות לא רציתי להאריך במקום אחד ביותר והמעין בחיבורי על סדר זרעים שם ובמקומות המצויינים אם צמאה נפשו וחשקה בתורה יכול לעמוד עליהם. ובענין לא תתגודדו יתבאר עוד לקמן בהלכה בן עיר שהלך לדרך בד"ה אמר ר' יוסי אוף כאן וכו'. ובישוב דברי הרמב"ם בזה בס"ד: **ובכ"מ. ועצ"ע. ואכ"מ.**

39. ב"ב (יד, סע"ב): משה כתב כו' יהושע כתב כו'. ומי כתבן משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה

40. מגילה ז, א. אמר רב שמואל בר יהודה שלחה להם אסתר לחכמים קבעוני לדורות שלחו לה קנאה את מעוררת עלינו לבין האומות שלחה להם כבר כתובה אני על דברי הימים למלכי מדי ופרס רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו בכוליה סדר

בתכלית השפלות שמסתתרת כו'. ע"כ מוכרח להיות גלוי החסד שלמעלה ג"כ בבחינת התלבשות לירד לשם אל המקום אשר הם ולכן לא נז' השמות שהוא בחי' הגלוי שבלי לבוש כו'. אך כמו שבהמשל הנה ירידה זו הוא מורה על עוצם האהבה כמ"ש בזהר שם. כמ"כ האור המלוכב במגלה זו הוא למעלה מבחי' שמות. ותדע שהרי ארז"ל שהנביאים עתידים להבטל לע"ל ומגלת אסתר לא תבטל אע"פ שאין בה שם ובנביאים יש שמות הרבה אלא הענין כי השם שהוא גלוי הארה שבסדר ההשתלשלות יו"ד חכ' ה' בינה כו' הוא רק כטפה מהים לגבי עצמיות אוא"ס ב"ה וכמו שם האדם שאין זה עצמיותו. אבל בפורים ע"י המס"נ הגיעו לעצמות א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' שם הוי"ה ועמש"ל בד"ה ובבואה לפני המלך בענין א"ת שמות אלא שמות כו' ע"ש א"כ האור המלוכב במגלה זו היא למעלה מבחי' השמות אלא שמ"מ ההתלבשות בהמגלה הוא ע"י לבושי' שלמט' מבחי' השמות בסיפור המעשה דמרדכי ואסתר ואחשורוש והמן ושתי. אסתר הוא בחי' מל' דאצי' כשמסתתרת בראש הבריאה ושבע נערותיה הראויות לתת לה מבית המלך הן ז' היכלות דבריאה. מרדכי הוא בחי' יסוד אבא. וענין קריאת המגלה הוא כמו קורא בתורה שקורא וממשיך גלוי האור(ושם מוסיף: ולא משאר שמות של הקב"ה). **קכא, ב** ובכ"ז מובן מאמר הזהר דכד אתכפייא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא כו' פי' ע"י שלוקחין הברור מן גסות דקליפה להיות מזה גסות דקדושה כו' בזה אתכפייא סט"א מפני גיאות הקדושה וכמ"ש לע"ל ובאו במערות צורים כו' מפני פחד ה' והדר גאווה כו' הרי בזה אסתלק יקרא דקוב"ה פי' אסתלק שנתעלה בחי' הרוממות וההתנשאות בעצמותו עד שאינו חפץ ליתן שפע למי שאינו ראוי כו' והיינו מה שאמר אסתלק לעילא דוקא כי מצד בחי' ירידת אורו וטוב חסדו למטה ה' האור מתפשט למטה עד אין שיעור אך מפני שאסתלק לעילא באה אח"כ אור השפע בדקדוק גדול כו' וכנ"ל וד"ל. וכל זה שגרם להיות אסתלק יקרא דקוב"ה בזמן הגלות בימי אחשורוש ה' רק ע"י שהיו כללות ישראל בבחי' מס"נ שלמעלה מן הטעם והדעת לגמרי כנ"ל שנעשה מזה בחי' א"ח למעל' לעורר עצמות אא"ס הפשוט שלמעלה מכל השתלשלות כו' שאפי' בשעת מ"ת לא היה מגיע אתערותא לשם וכמ"ש קימו וקבלו היהודים אשר החלו כו' דבמ"ת החלו בלבד ובזמן אחשורוש גמרו והטעם הוא לפי שבימי אסתר הגם שהי' בחי' הסתר פנים וכמ"ש ואנכי אסתיר פני כו'. ואמנם זה מעלה יתירה יותר גם מבחי' הארת פנים שבשעת מ"ת לפי שבהסתר פנים הזה אסתלק לעילא לעילא כו'. ונמשך אור ממקום ומדרגה יותר גבוה כו' וכמ"ש למעלה דמטעם זה יש יתרון מעלה בפורים מה שאין ביוהכ"פ כו' ולכך נאמר וימי הפורים האלה לא יעברו כו' לפי שבחי' הסתר פנים שבא ע"י בחי' מס"נ מלמטה גדולה היא גם מבחי' הארת פנים וכו' ולכך לא

מיתניא הך ברייתא דאין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ואפי' בלא ספר ודיו חשיבו לענין דמצילין אותו מפני הדליקה אע"ג דלא חזו לקריאה משום דיש בהו אזכרות אבל במגילה אין מצילין אלא א"כ ראויה לקריאה שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו לפי שאין בה הזכרה וא"ת א"כ תקשה מבריייתא דהכא דאמר לעיל כל היכא דלא ניתנו לקרות בהן אין מצילין וי"ל דהא מסיק לעיל תנאי היא: **מרדכי שם סי' שצו** [דף קטו ב] אבל אם היו כתובים בסם ובסיקרא וכו' דתניא אין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו. ולענין הצלה מפני הדליקה מיתניא דשאר ספרים אפילו כתובים שלא כמשפטן כגון שלא בדיו מצילין מפני אזכרות ושמות שבהן אבל מגילה אין בה אזכרות מפני שנשתלחה ליכתב בדתי פרס ומדי להכי אם אינה כתובה כמשפטה וכתיקונה אין בה קדושה לטרוח ולהציל מפני הדליקה בשבת. וכן יש לפרש דלענין הצלה מיתניא ולא לענין כתיבה דהא ס"ת וכל הספרים נמי בעי דיו. **שו"ע או"ח (ואדה"ז) סי' שלד סי"ג** יש מי שאומר דמגלת אסתר הואיל ואין בה אזכרות אם אינה כתובה כמשפטה אשורית על העור ובדיו אין בה קדושה להצילה מפני הדליקה: **(סי"ב** אבל אם כתובים בלשון הקודש וכתב אשורי על נייר או במיני צבעונים אע"פ שאסור לקרות בהם אפילו בחול אעפ"כ מצילין אותם מפני הדליקה בשבת מפני האזכרות שבהם חוץ ממגילת אסתר שאין בה אזכרות מפני שנשתלחה ליכתב בדתי פרס ומדי ולפיכך אין בה קדושה אלא אם כן כתובה כהלכתה.): **אין בה אזכרות.**

44. כ"ה בפע"ח (שער הפורים פ"ו). וראה גם משנת חסידים מס' אדר פ"ו מ"ג ג ובכחות אלו נשלמת בהארה ההיא בי"ב הויות שתשעה מהם בנה"י דאימא המתפשטים בה שלשה בכל אחד ושלושה בהארת העודפת ביסוד אבא ומפני שאין אורו זה מתלבש ביסודה אלא יוצא לחוץ לפיכך לא נגלו בפירוש הויות אלו במגילה: **תו"א ק, ב** והנה בכ"ז יובן הטעם שלא נזכ' שם הוי"ה במגלה ולא שאר שמות של הקב"ה והענין הוא ע"ד המשל המבוא' בזהר ס"פ בחקתי גבי לכלתם כתי' כמשל החתן שהולך ללון לבורסקי בשביל הכלה כו' ע"ש כן מל' דאצי' נשפלת למטה מאד בעולמות תחתוני' ומתלבשת בק"נ ולמטה יותר וכמארז"ל גלו לבבל שכינה עמהם. ועכ"ז החתן העליון בחי' חסד שלמעלה נמשך ויורד לשם וא"כ אדרבה אז נראה ונפלאה האהבה יותר ועד"ז הוא ג"כ התלבשות הנס בלבוש הטבע כו' שהוא מעוצם האהבה הולך ג"כ להתלבש בבית הבורסקי שהוא לבוש הטבע כו' וע"כ לא נזכר שם הוי"ה במגלה מפני שאז ה' הכלה הכלולה

נזכר שם הוי' בכל מגלת אסתר אלא המלך סתם שמורה ומרמז על בחי' עצמות אא"ס הפשוט דמופשט מכל שם וכמאמר אנת ממלא כל שמהן כו' אלא נקרא המלך סתם בלשון סתימות משום שאינו ידוע מי הוא ובחי' אסתר שהוא ענין הסתר הפנים הרי הוא ג"כ מבחי' אור הסתום הזה אלא שיש בה ג"כ חוט של חסד כו' וכמ"ש ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה כו' וכמארז"ל אסתר ירקרקת היתה וד"ל: **בסה"מ תקס"ה (כרך א ע' שצז)** להבין הטעם שלא נזכר שם הוי' בכל מגלת אסתר וגם לא שם אלקי' ואדנ"י ואם מפני שמגלה דפורים בסוף כל הניסי' ובזמן הגלות דבבל בזמן נביאי' האחרוני' כו' הלא גם יחזקאל נתנבא בזמן הגלות ולמה כל הניסי' שנעשו ע"י נביאי' האחרוני' שבזמן מרדכי ואסתר נזכר בהם שמו' דהוי' ואלקי' כמו בנחמי' ועזרא וחגי זכרי' מלאכי שהן נביאי' היותר אחרונים כידוע. אך הענין יובן עפ"י הקדמת מאמר הזוהר ס"פ בחקוזי דקט"ו סע"ב ע"פ לא מאסתים כו' לכלותם לכלתם כתי' כו' ומבואר שם מענין משל בית הבורסקי שריחו רע ומפני עוצם האהבה של החתן יורד ולן בבית הכלה הגם שביתה בבית הבורסקי וכו' יעו"ש באריכות. וביאור הדבר הוא לפי שבזמן הגלות האהבה העליונה דבחי' ז"א דאצי' שנק' חת"ן היא ביתר שאת הרבה אל הכלה היא בחי' מל' דאצי' כשהיא מסתתרת ומתרחקת מאד בירידו' המדרגו' עד שמתלבשת בע' שרים שהוא ענין גלות השכינה כידוע כי מפני עוצם הריחוק שלהם תגדל האהבה ביתר שאת כי תענוג תמידי אינו תענוג כ"כ כמו התענוג באהבה שלפרקי' ועתי' רחוקי' כו' ועי' בזח"ג ד"ד סע"א והנמשל מובן שבזמן בהמ"ק לפי שהי' היחוד שלהם לעתי' קרובי' עד"מ לא היתה האהבה בתגבורת כ"כ כמו בזמן הגלות כו' וכמבואר במ"א באריכו' וד"ל והנה מפני עוצם תגבורת האהבה גורם ירידת החתן אל הכלה גם באופן שיתבזה בעצמו ויתלבש בלבושי' שלה שהם זרים מאד שאינם לפי ערך כבודו כלל וללון עמה ובבית ודירה שלה שפלה מאד שאין דרכו מעולם אפי' ליכנס בבית דירה כזה וגם אם יהי' בבית דירה הזאת מכל מיני מיאוס מריח רע וכיוצא הכל בוז יבוז בלבו ולא ירגיש כלל מפני תגבורת רשפי אש האהבה בתענוגי' כשהיא לפרקי' ועתיים רחוקי' מאד כו' וזהו ענין משל בית הבורסקי הנז' בזהוהר דהיינו שבחי' חת"ן העליון יורד להתלבש גם בלבושים החיצוני' שהמה מבחי' חיצוניו' דחיצוניו' הכלים דבי"ע שהכלה העליונה מתלבשת בהם בזמן הגלות והוא הנק' לבו"ש ש"ק שהוא התלבשות בע' שרים דעשי' וכמ"ש וש"ק אשים כסותם פי' שמי"ם נק' בחי' זו"נ דאצי' כידוע וכשמתלבשי' בלבושי' החיצוני' הנק' לבו"ש ש"ק אז נאמר וש"ק אשי"ם כסותם כו' וד"ל וכל זה מפני עוצם תגבורת רשפי אש האהבה דוקא מטעם הנ"ל וע"כ יוכל להיות יחודם גם בלבו"ש שק הנ"ל וביאור הדבר הוא להיות כי ידוע דד' יסודו' דעשי' הרוחניי' שמהם שרשי דרכי הטבע הוא מבחי'

הע' שרים דנוג"ה דעשי' כמ"ש במ"א וכאשר הנם בא בדרכי הטבע דוקא כמו נס דאחשורוש וכיוצא הנה הוא ע"י התלבשו' השכינה בע' שרים דעשי' ושם מתגלה היחוד ממש דשם הוי' ואלקי' אך הוא בהסתר והעלם הגדול עד שאין שום גילוי אור מהם מכמו שהן בבחי' ההארה גם בי"ס דבי"ע מפני הלבו"ש ש"ק שהוא גס ועב במאד ומסתיר בתכלית ההסתר כמשל הש"ק הגשמי שמעלים מה שבתוכו לגמרי מכל וכל כו' וע"כ לא נזכר כלל בכל מגלת אסתר שום שמו' משמו' דהוי' ואלקי' ואדנ"י מפני שאז הי' ההתלבשו' בתכלית ההסתר בלבוש ש"ק היותר גס מכל הלבושי' כו' ולכך נק' אסתר אסתר פני כו' כידוע משא"ב בנבואו' דנביאי' האחרונים גם שהיו בזמן ההוא ובפרט אח"כ בזמן בנין בית שני ע"י עזרא וכדומה הי' גילוי אלקו' למעלה הרבה מהטבע דע' שרים כו' לכך נזכר בהם שמו' דהוי' ואלקי' כו' וד"ל ואמנם בזאת מעלת מגלת אסתר גדולה מהם עד שהיא במדרגה אחת עם תורה שבכתב עד שלא תבטל לעולם וכמ"ש וימי הפורים האלה לא יעברו כו' והוא מטעם הנ"ל מפני שעוצם תגבורת רשפי אהבה בתענוגי' יותר הוא בהיות היחוד בהתלבשו' לבושי' זרים כ"כ שהרי מזה ניכר ונראה שיש ביחוד זה אור אהבה נפלאה שאין כמוה גם בכל בחי' העליו' שבעולם כו' וד"ל. **ואוה"ת אסתר (ע' ב'תמ)** להבין הטעם שלא נזכר שם הוי' בכל מגילת אסתר וגם לא שם אלקים ואדני ואם מפני שמגילה דפורים בסוף כל הנסים ובזמן הגלות דבבל בזמן נביאים האחרונים כו' הלא גם יחזקאל נתנבא בזמן הגלות ולמה כל הנסים שנעשו ע"י נביאים האחרונים שבזמן מרדכי ואסתר נזכר בהם שמות דהוי' ואלקים כמו בנחמי' ועזרא וחגי זכרי' ומלאכי שהן נביאים היותר אחרונים כידוע. אך הענין יובן ע"פ הקדמת מאמר הזוהר ס"פ בחקתי דקט"ו סע"ב ע"פ לא מאסתים כו' לכלותם לכלתם כתיב כו' ומבואר שם מענין משל הבורסקי שריחו רע ומפני עוצם האהבה של החתן יורד ולן בבית הכלה הגם שביתה בבית הבורסקי וכו' יעו"ש באריכות וביאור הדברים הוא לפי שבזמן הגלות האהבה העליונה דבחי' ז"א דאצי' שנק' חתן הוא ביתר שאת הרבה אל הכלה היא בחי' מל' דאצי' כשהיא מסתתרת ומתרחקת מאד בירידות המדרגות עד שמתלבשת בע' שרים שהוא ענין גלות השכינה כידוע כי מפני עוצם הריחוק שלהם תגדל האהבה ביתר שאת כו' כי תענוג תמידי אינו תענוג כ"כ כמו התענוג באהבה שלפרקים ועתיים רחוקים כו' וע' בזח"ג ד"ד סע"א והנמשל מובן בזמן בהמ"ק לפי שהי' היחוד שלהם לעתיים קרובים עד"מ לא היתה האהבה בתגבורת כ"כ כמו בזמן הגלות כו' וכמבואר במ"א באריכות (וע' בלק"ת סד"ה להבין ענין יו"ט שני בענין צמאה לך נפשי כו' בארץ ציה) והנה מפני עוצם תגבורת האהבה גורם ירידת החתן אל הכלה גם באופן שיתבזה בעצמו ויתלבש בלבושים שלה שהם זרים מאד שאינם לפי ערך כבודו כלל וללון עמה בבית

דירה שלה שפלה מאד שאין דרכו מעולם אפי' ליכנס לבית דירה כזה וגם אם יהי' בבית דירה הזאת מכל מיני מיאוס מריח רע וכיוצא הכל בוז יבוז בלבד ולא ירגיש כלל מפני עוצם תגבורת רשפי אש האהבה בתענוגים כשהיא לפרקים ועתים רחוקים מאד כו' (וע' כה"ג בזח"ג פ' פנחס דרמ"ב ע"א הה"ד וישכב במקום ההוא על אינון אבנין וכ"ה בזהר ויצא דקמ"ח ע"ב אע"ג דאית לי' ערסא דדהבא ואיהי מתקנא ערס' באבנין אלא דשם ר"ל י"ב בקר דבריאה שנק' י"ב אבנים והם אבנין יקירין וזהו שלא בזמן הגלות אבל בזמן הגלות הוא כמשל הנזכר בזהר בחקתי שם). וזהו ענין משל בית הבורסקי הנזכר בזהר דהיינו שבחי' חתן העליון יורד להתלבש גם בלבושים החיצונים שהמה מבחי' חיצוניות דחיצוניות הכלים דבי"ע שהכלה העליונה מתלבשת בהם בזמן הגלות והוא הנק' לבוש שק שהוא התלבשותה בע' שרים דעשי' וכמ"ש ושק אשים כסותם פי' שמים נק' בחי' זו"נ דאצי' כידוע ומתלבשים בלבושים החיצוני' הנק' לבוש שק אז ושק אשים כסותם כו' (ע' מענין אלביש שמים קדרות בלק"ת בשה"ש בד"ה יונתי בחגוי ובהביאור ובזח"ג פ' אחרי דף ע"ה א' גבי וכדין לבשו שמים קדרות) וכל זה מפני עוצם תגבורת רשפי אש האהבה דייקא מטעם הנ"ל וע"כ יכול להיות יחודם גם בלבושי שק הנ"ל וביאור הדבר הוא להיות כי ידוע דד' יסודות דעשי' הרוחני' שמהם שרשי דרכי הטבע הוא מבחי' הע' שרים דנוגה דעשי' כמ"ש במ"א וכאשר הנס בא בדרכי הטבע דוקא כמו נס דאחשורוש וכיוצא הנה הוא ע"י התלבשות השכינה בע' שרים דעשיה ושם מתגלה היחוד ממש דשם הוי' ואלקים איך הוא בהסתר והעלם גדול עד שאין שום גילוי אור מהם מכמו שהן בבחי' ההארה גם בי"ס דבי"ע מפני הלבוש שק שהוא גס ועב במאד ומסתיר בתכלית ההסתר כמשל השק הגשמי שמעלים מה שבתוכו מכל וכל (וע' בבה"ז פ' ויקרא בד"ה העמק שאלה דא אות ה' בתראה) וע"כ לא נזכר כלל בכל מגילת אסתר שום שמות משמות דהוי' ואלקים ואדני מפני שאז הי' ההתלבשות בתכלית ההסתר בלבוש שק היותר גס מכל הלבושים כו' ולכך נק' אסתר אסתיר פני כו' כידוע משא"כ בנבואות דנביאים האחרונים גם שהי' בזמן ההוא ובפרט ואח"כ בזמן בנין בית שני ע"י עזרא וכדומה הי' גילוי אלקות למעלה הרבה מהטבע דע' שרים כו' לכך נזכר בהם שמות דהוי' ואלקים כו' וד"ל. ואמנם בזאת מעלת מגילת אסתר גדולה מהם עד שהיא במדרגה אחת עם תורה שבכתב עד שלא תבטל לעולם וכמ"ש וימי הפורים האלה לא יעברו כו' והוא מטעם הנ"ל מפני שעוצם תגבורת רשפי האהבה בתענוגים יותר הוא בהיות היחוד בהתלבשות לבושים זרים כ"כ שהרי מזה ניכר ונראה שיש ביחוד זה אור אהבה נפלאה שאין כמוה גם בכל בחי' העליות שבעולם כו' וד"ל.)

מוסיף: וגם לא שם אלקים ואד'.

45. בתו"א ק, ב: ובנביאים שמות הרבה. ובסה"מ תקס"ה ואוה"ת שם: ולמה כל הנסיים שנעשו ע"י נביאי' האחרוני' שבזמן מרדכי ואסתר נזכר בהם שמו' דהוי' ואלוקים כמו בנחמי' ועזרא וחגי וזכרי' מלאכי שהן נביאי' היותר אחרונים.

46. ומה שבשיר השירים ג"כ לא נזכר שם ה' (ולא שאר השמות. וראה שם ח, ו, שימיני כחותם על-לבך כחותם על-זרועך כיעזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה: ובראב"ע שם ואח"כ תאמר כנסת ישראל לשכינה שימיני כחותם על לבך והענין שלא תסור מאחרי השכינה לעולם:) — י"ל שהוא, ע"ד שלא הוזכר בכמה קאפ' שבתושב"כ — מפני שלא מדובר בהם בענין ששייך להזכיר, משא"כ במג"א ונסי' ותוקפו של נס.

ועוד להעיר: בנוגע לשה"ש אמחז"ל ש"כל שלמה האמורים בשיר השירים קודש שיר למי שהשלום שלו כו" (שבועות לה, ב כל שלמה האמורין בשה"ש קדש שיר למי שהשלום שלו חוץ מזה כרמי שלי לפני האלף לך שלמה שלמה לדידיה ומאתים לנוטרים את פריו רבנו וי"א אף זה חול), ולפי' א' ברמב"ן כל שלמה האמורין בשיר השירים קדש. אפשר דלענין מחק קאמר ולא דמי לכנוי רחום וחנון דאיכא כינוי שהוא שם כגון אל"ף למ"ד אל"ף למ"ד וכן שלמה האמור בשיר השירים קדש ואינו נמחק... אי נמי קמ"ל פירושא דקראי אגב אורחיה ואף בשלמה האמור בשיר השירים לא ראיתי הסופרים נמנעים מלמחוק בהן. וכן נראה מדברי הרב ר' משה ז"ל, ועיקר. (שבועות שם) אינו נמחק (וגם לדעת הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ו ה"ט) "כל השמות האמורים באברהם קדש אף זה שנאמר אדני אם נא מצאתי חן הרי הוא קדש כל השמות האמורים בלוט חול חוץ מזה אל נא אדני הנה נא מצא עבדך חן כל השמות האמורים בגבעת בנימין קדש כל השמות האמורים במיכה חול כל השמות האמורים בנבות קדש כל שלמה האמור בשיר השירים קדש והרי הוא כשאר הכנויין חוץ מזה האלף לך שלמה כל מלכיא האמור בדניאל חול חוץ מזה אנת מלכא מלך מלכיא והרי הוא (עכ"פ) כשאר הכינויין:").

ואף שעד"ז נמצא ג"כ בנוגע ל"מלך" ו"אחשורוש" שבמג"א (ראה מגילה טו, סע"ב בלילה ההוא נדדה שנת המלך אמר רבי תנחום נדדה שנת מלכו של עולם . אסת"ר פ"ג, י אשר למלך אחשורוש ר' יודן ור' לוי בשם ר' יוחנן כל מקום שנאמר במגלה זו למלך אחשורוש במלך אחשורוש הכתוב מדבר וכל מקום שנאמר למלך סתם משמש קדש וחול: זח"ג (רע"מ) קט, רע"א ("א"ר שמעון והא אשכחנא חצרים דאתמר

ביה (אסתר ה) ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית נכח בית המלך ובכל אתר המלך סתם דא קב"ה ותעמוד אין עמידה אלא צלותא, "). מאו"א אחשוורוש יש באגדה ויאמר המן זה מדה"ד אחשוורוש זה הקב"ה שאחרית וראשית שלו הוא. עיין ברקנט פרשת ויצא. וערה"כ הקב"ה אחשוורוש זה הקב"ה שאחרית ושארית שלו. [סר"ה בשם הרקנט"י ובס' מחיר יין] (לבעל סה"ד) ע' אחשוורוש. וש"נ) – הרי לא מצינו בהלכה שיש להם דין שם - (גם לא דכינוי).

47. ראב"ע במג"א שם. ובשו"ע אדה"ז שם (ממרדכי שם. הובא בט"ז שם סקי"א (יא) הואיל ואין בה אזכרות. במרדכי [שבת רמז שצו] כתוב מפני שניתנה לכתוב בדתי פרס ומדי על כן אין בה אזכרות: דמגלת אסתר אין בה אזכרות מפני שנשתלחה ליכתב בדתי פרס ומדי ולפיכך אין בה קדושה או"כ כתובה כהלכתה. ראה הערה 43

48. וראה לקו"ש ח"ו ע' 190 ובהערה 9 הקושיא בתירוץ הראב"ע. ג נאך אן ענין איז פאראן אין מגילת אסתר וואס איז פארבונדן מיט כללות המגילה און דאס איז - וואס אין דער גאנצער מגילה ווערט ניט דערמאנט דעם אויבערשטנס נאמען אנדערש פון אלע אנדערע כתבי הקודש וואו אין יעדן ספר ווערט דערמאנט דעם אויבערשטנס נאמען כמה וכמה פעמים.

וואס דאס ווייזט אויף העלם והסתר גדול ביותר 9: בכלל יעדער איד אפילו ווען ער רעדט בעניני הרשות איז "שם שמים שגור בפיו". און ווער רעדט ווען עם קומט צו שרייבן ("מעשה רבה") איז דאך איינגעפירט בכל תפוצות ישראל (וואס "מנהג ישראל תורה הוא") אז אפילו ווען מ'שרייבט א בריוו וועגן עניני חול פאנגט מען אים אן מיט "ב"ה" (אדער כיו"ב) [ווארום וויבאלד אז "מלא כל הארץ כבודו" און "לית אתר פנוי מיני" איז דעריבער אפגעלייגט ביי א אידן בפשיטות אז וועגן וואס עס זאל זיך ניט האנדלען איז דאס פארבונדן מיטן אויבערשטן]

- און דא איז די גאנצע מגילה איינע פון די כ"ד כתבי הקודש וואס אין איר ווערט ניט דערמאנט שם שמים קיין איין מאל!

(בפתיחת הראב"ע למג"א : "וזאת המגילה חיברה מרדכי.. והעתיקה הפרסיים ונכתבה בדברי הימים של מלכיהם והם היו עובדי עו"ג והיו כותבין תחת השם הנכבד והנורא שם תועבותם.. והנה כבוד השם שלא יזכירונו מרדכי במגילה". אבל [מזה ששלחה אסתר "כבר כתובה אני על דה"י למלכי מדי ופרס" (מגילה ז, א) מבואר, שהסיפור דאסתר וכו' ה' כתוב בדה"י של מלכיהם לפני כתיבת המגילה.

וכ"מ גם בדרך הפשט, שהרי "על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס" כתובים "כל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי" (אסתר י, ב) - גם מה שלא נכתב במגילה, ובמילא א"א לומר שהפרסיים העתיקו זה מהמגילה. ונוסף לזה : גם לפירוש הראב"ע] מכיון שכל הענינים, ובפרט ענינים שבתורה, הם בהשגח"פ, הרי זה עצמו שהיו סיבות כאלו שבשבילן לא היו יכולים לכתוב במגילה את השם (ובפרט סיבה כזו - שהי' אפשר להיות שימירו את השם בשם תועבותם) מורה שהמגילה שייכת להסתר.

49. ראה מקומות שנסמנו בהערה 44.

50. לקו"ת פנחס פ, ב ("כנודע") וכנודע דבחי' אנכי מי שאנכי הוא למעלה מעלה משם הוי' כי הוא בחי' דלא אתפס בשם ולא אתרמיז בשום אות וקוצא כלל כו'. וראה זח"ג רנז, ב. ובג"ד כל שמהן אינון כנויין דיליה על שם עובדין דיליה כגוונא דא ברא נשמתא בדיוקנא דיליה דאתקריאת על שם פעולות דילה בכל אבר ואבר דגופא דאתקרי עלמא זעירא כגוונא דמארי עלמא אתנהיג בכל בריין ובכל דרא כפום עובדוי, כך נשמתא כפום עובדוי דכל אבר ואבר, ההוא אבר דעביד ביה פקודא אתקרי נשמתא לגבי חמלה וחסדא חנא ורחמי ובההוא אבר דעביד ביה עבירה אתקרי נשמתא לגבי דינא וחיימה וכעס אבל לבר מן גופא למאן תהא חמלה או אכזריות, אוף הכי מארי עלמא קדם דברא עלמא וברא בריין דיליה למאן אתקרי רחום וחנון או דיין, אלא כל שמהן דיליה אינון כנויין ולא אתקרי בהון אלא על שם בריין דעלמא ובג"ד כד מארי דרא אינון טבין איהו אתקרי לגבייהו יהו"ה במדת רחמים וכד מארי דרא אינון חייבין אתקרי אדני במדת הדין לכל דרא ולכל ב"נ כפום מדה דיליה אבל לאו דאית ליה מדה ולא שם ידיע כגוונא דספיראן דכל ספירה אית לה שם ידיע ומדה וגבול ותחום ובאלין שמהן מארי עלמא איהו אתפשט ואמליך בהון ואתקרי בהון ואתכסי בהון ודר בהון כנשמתא לגבי אברים דגופא, ומה רבון עלמין לית ליה שם ידיע ולא אתר ידיע אלא בכל סטרא שולטנותיה, אוף הכי לית לה לנשמתא שם ידיע ולא אתר ידיע בכל גופא אלא בכל סטר שולטנותה ולית אבר פנוי מנה, ובג"ד לית לרשמא לה בחד אתר דאי לאו הא חסר שולטנותא בשאר אברים ולא לאתקרי לה בשמא חד או בתרין או בג' למימר דאיהי חכמה מבינה ואית לה דעת ולא יתיר דאי עביד הכי הא חסר לה משאר דרגין כ"ש למארי עלמא דלית לרשמא ליה באתר ידיע או לאתקרי ליה בשמהן או לשנאה ליה בהון או (ס"א לשלשא) לשלטאה ליה כגון דרגא דמרכבתא דאתמר בה קדושה לך ישלשו דכל דרגין דכל מרכבות דיליה אינון

משלשים כגון האבות הן הן המרכבה דאינון דמות אריה שור נשר דאינון מרכבה לאדם דאתמר עליה (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם ומסטרא דנוקבא אינון שלטין על אדם ונוקבא איהי מרכבה לגבייהו, ובג"ד אתמר עלה קדושה לך ישלשו ואוף הכי אתוון דאינון אנפין דחיון משולשין כגוונא דא יד"ו הו"י וה"י ה' רביעאה קדושה לך ישלשו איהי שלמים דכלהו לאשלמא בכלהו שם ידו"ד.

51. חולין קלט, ב. המן מן התורה מנין המן העץ אסתר מן התורה מנין ואנכי הסתר אסתיר מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור ומתרגמין מירא דכיא

52. וילך לא, יח. וְאֶנְכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בָּיִם הַהוּא עַל כָּל-הַרְעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָּנָה אֶל-אֱלֹקִים אֲחֵרִים:

53. ענין החרישה בעבודה - ראה לקו"ת מסעי צו, ד. ועליה רמז בזהר לית פולחנא כפולחנא דרחימותא כי הוא כמ"ש לרפויא ארעא פי' עבודת הקרקע היא חרישתה שתתרכך להצמיח הזרעים שבתוכה. משא"כ אם היא קשה אין מצמחת מה שזורעין בה. וכן הענין בזאת האהבה המסותרת בלב כל אחד ואחד יעקב חבל נחלתו ניצוץ עליון, אך שהיא מלובשת מאד בעמקי הקליפות וצריך להעלותה לשרשה וצריך להיות רך בתחלה פי' כמו חרישה שמרכינין ארעא כדי שתצמיח הזרעים, פי' להתגבר על חפציו ותשוקתו בעיני עוה"ז וכל תאוותיו ולעמוד על נפשו שלא לפנות לבבו אליהם ולשבור לבבו בשביל חפצו לדבקה בה' אלקים, ומה שיחרוש גופו ביותר וישבר בעיני זה כן מצמיח יותר האהבה המסותרת הנ"ל, ועבודה זו נקראת בחינת יראה התחתונה הקודמת לאהבה זו והוא השפלות והכנעת לבו כמ"ש רז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. **האזינו עה, ד.** ה' אך מתחלה צ"ל יערוף כמטר כו' כי הנה מבואר למעלה במשל התגלות כח הצומח שבארץ להוציא הצמיחה שצ"ל מתחלה ע"י חרישה לרפות קשיות האדמה ואח"כ ע"י מטר שיורד ומלחלח הארץ ואז הוא שתוציא צמחה. וכן ממש הוא בנפש הבהמית שבכדי שיתגלה כח הגנוז בה להצמיח התגלות הרעש גדול מן הזרע הזרוע בה כו' צ"ל תחלה בחי' חרישה דמרפי ארעא דהיינו בחינת לב נשבר ונדכה כי ארץ קשה שאינה חרושה אינה עושה פירות כלל כידוע ואח"כ צריכה למטר שילחלח הארץ והוא בחי' לימוד התורה שנמשלה למים שכמו המים מלחלחים את הקרקע עד שנעשית לחה כ"כ להיות מוכשרת להוציא צמחה כן התורה ממשיך בחי' הביטול בנפש אחר החרישה כשהוא לב נשבר באמת כו' שאז תוכל אח"כ להצמיח ישועות וברבות בראשית

פרשה י"ג יערוף כמטר שברו בריות את ערפן מיד מטר יורד. **שה"ש לח, ד.** ב וזהו כוונת הברכה שמברכין קודם עשיית כל המצות ברוך אתה ה' כו' אשר קדשנו במצותיו כו'. פי' אשר הוא לשון תענוג כמ"ש באשרי כי אשרוני בנות כו' שהוא בחי' תענוג העליון שהוא בבחי' א"ס עד שארז"ל גבי אחר. מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי. ונמשך העונג העליון הנ"ל למטה ע"י עשיית המצות כו'. והנה כמו שבזריעת הגרעין בארץ הגשמי צריך מתחלה לחרוש את הארץ היטב בכדי לרפות את הארץ כי חרישה מרפי ארעא ובאם לאו יאבד הגרעין בארץ לגמרי כמ"כ קודם הזריעה של נש"י בבחי' ועשה טוב בקיום כל המצות מעשיות צ"ל מקודם לכן בחי' סור מרע שהוא בחי' חרישה לנפש הבהמית להפך את כל המדות רעות ולבטל את כל הרצונות אשר לא לה' המה ולא יהיה לו רצון אחר כלל כ"א לה' בלבד להיות לב נשבר ונדכה כו'. ואז יכולים להמשיך אח"כ בבחי' ועשה טוב גילוי אור א"ס ב"ה למטה שהוא בחי' צמיחה בתוספת וריבוי שנעשה ע"י בחי' הזריעה של נש"י במצות מעשיות שעושים למטה כו'. (ועמ"ש מזה בד"ה האזינו השמים וב"ה ושאתם מים) וזהו ואל קין ואל מנחתו לא שעה מפני שקין היה מארי דרוגזין שלא היה בבחי' סור מרע להפוך את כל המדות רעות שהוא בחי' חרישה כנ"ל ולכן לא היה ביכולתו להמשיך אור ה' למטה ע"י הזריעה שלו במנחתו כו' משא"כ הבל שהיה בבחי' סור מרע בתכלית כתיב ביה וישע ה' אל הבל ואל מנחתו שהוא בחי' הזריעה שלו כו' וזהו שלעתיד כתיב בחריש ובקציר תשבות שלא יצטרכו עוד לבחי' חרישה הנ"ל לפי שנאמר ואת רוח הטומאה עאביר מן הארץ. וזהו עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כו' היינו ע"י שממשיכים אור א"ס ב"ה שהוא קדוש ומובדל למטה.

54. בהבא לקמן ראה אוה"ת מג"א (הוספות) ע' מג ואילך (בהוצאת קה"ת תש"נ - ע' ערה ואילך). ד"ה - מגילה נקראת תרכ"ט מגילה נקראת בי"א כו' כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורים בט"ו, כפרים ועירות גדולות בי"ד אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה, איזה עיר גדולה כל שיש בה עשרה בטלנין כו'.

הנה ענין כרך וכפר יובן ממ"ש במ"א (בד"ה והי' מדי חדש כו') שזהו ההפרש בין תפלה דשבת לתפלה דחול שאינו דומה בן כפר שרואה את המלך כו', כי הנה ארז"ל כל מה שראה יחזקאל ראה ישעי' אלא שישעי' דומה לבן כרך שראה את המלך ויחזקאל לבן כפר כו'. והענין דבנבואת ישעי' כתיב ואראה את אד' כו' שרפים עומדים כו', ויחזקאל ראה חיות ואופנים, וההפרש שבין מעלת האופנים למעלת השרפי' זהו ענין ההפרש שבין כפר לבן כרך, כי הנה האופנים ברעש גדול כו' ע"י השגתם בחי' קדוש ומובדל כו' למעלה מבחי' סובב וממלא כו' הוא

דומה לבן כפר שביטולו מפני המלך מחמת חידוש רוממותו למעלה מגדר השגתו, והרעש הוא ענין תשוקתם וחפצם בכלות הנפש, אך השרפים עומדים בבחי' ביטול ממעל לו מפני שבחי' התכללות וביטול* הוא הנתפס במהותם ועצמותם והוא בחי' בן כרך שראה את המלך עד"מ שאין חידוש כל כך בעיניו רוממות המלך אלא מתענג ונהנה מזיו יקר תפארת גדולתו, כי השרפים הם בעולם הבריאה ששם מאיר חב"ד דאצי' כמאמר אימא מקננא בכורסייא והתגלות עתיק בבינה לכן ג"ע העליון תענוג הנשמות הוא בבריאה כו', והשרפים הם בבחי' כורסייא כמ"ש יושב על כסא רם כו' שרפים עומדים כו'. אבל האופנים הם במדרגה שלמטה מהם דהיינו בעולם העשי' כמ"ש אופן אחד בארץ רק שהם משיגים בהיות בחי' התכללות זו להתכלל באור ה' רחוק מהם שהוא קדוש ומובדל כו' ואינו בגדר עלמין לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב ואי לזאת כל חפצם וכל ישעם שתכלה אליו נפשם מה שלמעלה מיכולתם, ולכן הרעש גדול וכמשל בן כפר כו'.

וזוהו ג"כ ההפרש בין תפלת שבת לתפלת חול, כי שבת הוא בחי' התגלות עונג העליון ישמחו במלכותך כו' ישבעו ויתענגו מטובך כו' הוא בחי' בן כרך שמתענג ונהנה כו' כנ"ל, וע"ז אמרו שמש בשבת צדקה לעניים, והענין כדכתי' שמש צדקה ומרפא בכנפי' כי שמש ומגן הו' הוא המרפא בחי' רופא חולים דהיינו בחי' חולת אהבה דכנס"י שבימות החול ע"ד רעש גדול דאופנים להשתפך נפשם כמ"ש חלו נא פני אל, ויחל משה מלמד שהחלה כו', אבל בשבת הוא בחי' רופא חולים ע"י גילוי בחי' שמש בשבת הוא בחי' (יסוד אבא כו') שם* הו' כו', עכת"ד הנאמרים ע"פ והי' מדי חדש הנ"ל. נמצא למדנו מזה דבחי' עשיי' הוא הנק' כפר שזהו בחי' אופנים וגם הנהגת העולם בימות החול הוא ע"י ו"ק דעשיי' כו', ועולם הכסא שהוא עולם הבריאה נק' כרך שזהו בחי' שרפים הנק' בן כרך כו', וזהו בחי' שבת שאז הנהגת העולמות ע"י ע"ס דבריאה כו' דרך מעבר יצי' ועשיי'.

(ב) והנה צ"ל ענין עיירות גדולות שהם ממוצעים בין בחי' כפר וכרך הנ"ל, והוא בחי' ומדריגות חיות הקדש שהם ממוצעים בין שרפים לאופנים, כי הנה כרך הוא המוקף חומה מימות יהושע, משא"כ עיירות וכפרים הם פרזים ובלתי מוקפים חומה רק ההפרש בין עיר לכפר הוא, שעיר נק' כשיש בה עשרה בטלנים שבטלים ממלאכתן (ונזונין משל צבור) כדי להיות מצויים תמיד בשעת התפלה בביהכנ"ס. וביאור ענין זה הוא כי בנש"י יש ב' בחי' הא' הם בעלי תורה שתורתם אומנתם, והב' בעלי עסקים רק שעוסקים במצות וגמ"ח (בית אמי אמצאך בחוץ). והנה אני חומה זו תורה כמו עד"מ החומה העשוי' מאבנים נעשה מקיף ומגין להאדם אע"פ שהאדם הוא מדבר שלמעלה מהדומם דאבנים, כך עד"מ למעלה התורה נק' בחי' חומה שאותיות התורה נק' אבנים היינו לפי שנתלבשו בגשמיות בעינים גשמיים שבעוה"ז בתרומות ומעשרות, אך בהם מלובש אור א"ס ב"ה הסוכ"ע מקיף עליון, וזהו אדון עוזינו צור משגבינו כו' בחי' מקיף, ולכן ארז"ל תורה מגינא ומצלא אפילו בעידנא דלא עסיק בה שהיא בחי' חומה, וזהו ענין על חומותיך

ירושלים הפקדתי שומרים שחומת ירושלים היא בחי' מחו"ד לבושי המדות ולשם נמשך השמירה והמקיף וכמ"ש בתניא פ"ד וה' שלבושי מחדו"מ דתומו"צ גבוהים ממדות הנפש כו', ולכן גם* בן כרך כו' שהוא בחי' אהבה בתענוגים עכ"ז אין ערוך אהבה זו לגבי החומה והמקיף הנמשך ע"י התורה, כי בחי' אהבה זו הוא רק לפי ערך השגתו לפום שיעורא דילי' ואף גם למעלה בגעה"ע נהנה רק מזיו כו' והוא בחי' ממכ"ע, אבל החומה והמקיף זהו בחי' סוכ"ע.

וזוהו ענין שאמרו המוקף חומה מימות יהושע דוקא כי פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, פי' ענין חמה ולבנה כי הנה כתי' כי שמש ומגן הו' אלקי' דשם הו' נק' שמש ושם אלקי' נק' מגן והוא בחי' מדת מלכותו ית' מלכות כל עולמים, והוא הנק' לבנה והיא בחי' ממכ"ע ונק' לכך המאור הקטן שכדי להיות התלבשות בעולמות ב"ע הוא ע"י צמצומים גדולים, ולכן יהושע נק' נער בחי' אנפי זוטרי, אך מ"מ יהושע קיבל ממש פני חמה כו' הוא בחי' המאור הגדול שהוא בחי' שם הו' סוכ"ע שמאיר בבחי' מקיף מקרוב לבחי' ממכ"ע, וזהו ענין כרך המוקף חומה, כי בתי הכרך הם מבחי' עיר אלקינו שהוא מדת מלכותו כנודע ממארז"ל אימתי גדול כו' כשהוא בעיר אלקינו הרי העיר מבחי' שם אלקים, אבל החומה והמקיף זהו משם הו' וכשהכרך מוקף חומה היינו המשכת סוכ"ע בממכ"ע להיות בבחי' מקיף מקרוב עכ"פ והיינו ע"י אותיות התורה משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו' (ולכן למעלה בשרפים שהוא בעולם הבריאה נק' מוקף חומה כי בינה מקננא בכורסייא ובינה היא מקיף לזו"ג בסוד ופרוס עלינו סוכת שלומך, ועיין בפע"ח שער הסוכות, וזהו חומת אותיות חותם שהיא בחי' בינה).

ג) אך בחי' המשכת חומה זו זהו דוקא ע"י העסק בתורה כנ"ל אך מי שאינו יכול לעסוק בתורה כו' נק' בחי' בן עיר דהיינו בחי' גדול ה' ומהולל בעיר אלקינו, ויובן זה ע"ד ההפרש בין חיות הקדש לשרפים שהוא ההפרש בין בחי' רוח לבחי' נשמה שבחי' רוח הוא ההתפעלות באלקות כמ"ש רוח האדם העולה היא למעלה והיינו התעוררות וגילוי האהבה שבנפש אלקית כמ"ש במ"א בענין עבד עברי כו' וזהו בחי' ו"ק מקננין ביצי' דהיינו הגם שאין מאיר שם בחי' מוחין דגדלות להיות במדריגת בן כרך שמשגי בטוב ולכן גם החיות מתנשאים ברעש גדול כו', אך מ"מ יש להם בהמדות בחי' שלימות וזהו ענין ו"ק. אבל באופנים אין מאיר רק בחי' נה"י שהוא בחי' נפש שלמטה מבחי' רוח, והיינו למטה רק בחי' הודאה כו', וזהו כמשל בן כפר שרחוק מהמלך יותר מבן עיר דהיינו שאין לו רק בחי' הודאה כו' (והרעש גדול זהו כשרואה את המלך דהיינו לפעמים יתעורר ברעש גדול כו', משא"כ ו"ק דיצי' היינו מי שיש לו תמיד בכל יום בחי' ואהבת כו', וזהו ומהולל מאד בעיר אלקינו דוקא).

והנה בחי' זו נק' עיר ע"ש שיש בה עשרה בטלנין וכו', פי' שכל רוח ונפש כלולה מע"ס ג' שכליים ז' מדות, כי אף מי שיש לו רק בחי' רוח שהוא ו"ק מ"מ יש בהם בחי' מוחין השייך להמדות רק שאינו בחי' מוחין דגדלות כו', וכאשר האדם משים שכלו ומדותיו להשיי"ת הרי העשר

בחינות שבנפש שלו בטלים ממלאכתן הגשמית ועוסקים במלאכת השי"ת. ויובן זה בחי' זו ג"כ למעלה כי הנה כדי להיות השפעת החיות בעוה"ז הגשמי הוא ע"י התלבשות בע"ס דעשי' וכמאמר תתברך כו' על כל שבח מעשה ידך שבחי' זו נק' עשיי' כמו כח המעשה עד"מ שהוא לבוש החיצון שבנפש, משא"כ מבחי' ע"ס דיצי' לא יכול להיות נמשך החיות בעוה"ז הגשמי שלא יכול להכיל השפע, כ"א שע"ס יצירה משפיעים לע"ס דעשיי' ומע"ס דעשיי' נמשך החיות למטה, ולכן נק' ע"ס דיצי' עשרה בטלנים שבטלים ממלאכת השפעה לעוה"ז הגשמי ומ"מ הם המקורים המשפיעים לע"ס דעשיי', וה"ז כמשל עשרה בטלנים שבטלים ממלאכתן ויושבין בביהכנ"ס שהם באמת נטורי קרתא אעפ"י שאין עוסקים במלאכה כו' כי בזכותם משתמרים כל העיר ונמצא שמירתם הוא בדרך העלם ולא בגילוי כמו"כ השפעת ע"ס דיצי' מתלבש בע"ס דעשיי' וההשפעה למטה באה מע"ס דעשיי' כו' (ועמ"ש במ"א בענין שם אל אד' השולט בעשיי' כו' שממנו נמשך לבוש הטבע משא"כ בגילוי ע"ס דיצי' כו'), ודבר זה מצאתי להר"ר חיים כהן תלמיד הרח"ו ז"ל, ולכן נק' בחי' זו עיר גדולה שהיא בחי' מקבל מבחי' גדול הוי' כו' בעיר אלקינו שגדולה הוא בחי' חסד והיינו ו"ק דאצי' המתלבשים בו"ק דיצי' כנ"ל, והמשכה זו ע"י קיום ואהבת כו' שאהבה בחי' חסד והיינו בחי' ו"ק שבנפש, וזהו שארז"ל בטלנים הם כדי להיות מצוים תמיד בעת התפלה שהוא זמן התעוררות בחי' ואהבת כו'.

וזהו מגילה נקראת בי"א עד בט"ו, כי י"א הם בחי' ו"ה, וט"ו הוא י"ה, והיינו כי כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו להיות כי בינה מקנא בכורסייא היא עולם הבריאה לכן קורין בט"ו נגד בחי' י"ה, אבל כפרים ועיירות גדולות שהם בחי' יצי' ועשיי', ונודע כי ז"א מקנא ביצי' ומל' בעשיי' לכן לפעמי' בי"א הוא בחי' ו"ה של ש' הוי' היינו בחי' ז"נ כו'. . ועוד.

55. ישעיהו, ב. ויאמר יהוה אלי הושיע ראה נתתי בידך את יריחו ואת מלכה גבורי הקייל:

56. עיקר עבודת האדם (ראה ד"ה שלש ערים ואם ירחיב) תקס"ה (בסה"מ תקס"ה ע' תשצח ואילך). סידור קפט, ב. ולהבין ביאור הדברים הנה תחלה יש להקדים הענין המבואר במ"א ע"פ אז יבדיל משה ג' ערים כו' שעכשיו אין הבירור בגליות רק בז' עממין הכנעני החתי כו' שהן ז' מדות רעות דקליפה שנפלו בשבירה ממלכין קדמאין שמתו כו' כידוע וע"כ לא נתנה א"י לכבוש רק ז' אומות הללו ועליהם אמר לא תחיה כל נשמה אבל הקני והקניזי והקדמוני שגם הם ניתנו לאברהם כמבואר בכתוב לא ניתנו בזמן משה לישראל ולא לענין הבירורים עתה בזמן הגלות אך לעתיד יתנו להם הג' האלה ג"כ והטעם מבואר שם כי הקני והקניזי והקדמוני הן לנגד ג"ר כח"ב שלא היה

בהם בחי' שבירה כלל כי עיקר השבירה לא היה רק בז"ת בלבד כידוע ע"כ לא ניתן מהם אחוזה בא"י לברר ולהעלות מהם רפ"ח ניצוצין כו' אלא לעתיד ממילא יהיו נתונים לישראל לפי שבבירור הז"ת אזי ממילא מאירים גם בחי' כח"ב בהם בשלימות ההארה והארה לזה בבחי' היכל הז' הנקרא היכל ק"ק שכולל ג' כח"ב כו' ע"ש וד"ל וגם כאן מובן ע"ד זה דהנה ענין הכנור של דוד הוא בחי' עלית המל' בי"ס שלה ויש שירה בפה ויש שירה בכלי והשיר אשר בכלי מצד אחד גבוה משיר אשר בפה והוא מפני שיש כלי ממש לעלי' זו כנ"ל והיינו מה שאמרו ז"ל כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד ובכל חצות רוח צפונית מנשב ומנגן מאליו פירוש רוח צפונית הן ה"ג דנוק' שמעלין מ"נ לעלות המ"ל מחצות ואילך עד הבקר אור דיוסף שאז מקבלת מוחין חדשים כו' והכנור הם כלים לעליה זו והוא של ז' נימין בלבד לפי שאין העליה עתה רק בז' המדות אך לפעמים מנגן על השמינית וכמ"ש למנצח על השמינית והוא בחינת בינה שבמ"ל שכוללת ז' המדות כו' אבל לעתיד שיתעלו גם בחינת כח"ב דמלכות וע"כ יותן למטה ג' אומות הנ"ל אזי יהיה הכנור של דוד מי' נימין נגד י"ס שלמות וזהו עלי עשור כו' בכנור מי' נימין דוקא שנקרא עשור מעין לעתיד וכו' שבכל שבת ושבת יש קצת הארה מעין לעתיד ביום שכולו שבת שהוא אלף הז' לפי שהוא הכלל דכולל כל השבתות הפרטים כו' וכמ"ש במ"א: **בארוכה בד"ה אל תצר לאדהאמ"צ).**

57. חגיגה יב, ב. תנא דבי ר' ישמעאל משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו השכימו לפתחי השכים ומצא נשים ואנשים למי משבח למי שאין דרכו להשכים והשכים

58. ראה חולין צא, סע"ב ואילך וישראל מזכירין את השם אחר שתי תיבות שנאמר שמע ישראל ה' וגו' ומלאכי השרת אין מזכירין את השם אלא לאחר ג' תיבות כדכתיב קדוש קדוש קדוש ה' צבאות ואין מה"ש אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה שנאמר ברוך יחד כוכבי בקר והדר ויריעו כל בני אלהים אלא אחת אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש ה' צבאות והאיכא ברוך ברוך אופנים הוא דאמרי ליה **ובפרש"י שם. והאיכא ברוך. דהוזכר אחר ב' תיבות כדכתיב ברוך כבוד ה' ומשני ברוך האופנים הוא דאמרי ליה שהם מכסא הכבוד עצמו וכי אמרינן אכן במלאכים:**

59. ראה לקו"ת האזינו עד, ד ב והנה האופנים מתנשאים ברעש גדול לעומת השרפים. כי השרפים אומרים קדוש קדוש קדוש הוי' צבאות כו'. פי' צבאות

מלך לבני" שהם בחי' ז' מלכין קדמאין שהם ז' מדות עליונות שהם לפני בחי' המוחין הנק' ישראל לי ראש כידוע לי"ח וע"י רעש זה הם נושאות את הכסא וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא בכלל כי הנה עולם הבריאה שהוא עולם השרפים נקרא עולם הכסא [ע' בע"ח שער כסה"כ ועמ"ש בד"ה זכור דעמלק מענין כסא] פי' כס' א' דהיינו שהוא בחי' כיסוי לגבי אלופו של עולם שמעלים ומסתיר עליו והוא בחי' יחודא תתאה שהוא בבחי' בריאה שצבא השמים לך משתחווים הרי אף שהם בבחי' ביטול והשתחוו' מ"מ עכ"פ יש מי שבטל כו' כי המלאכים וכל צבא מעלה הן מלובשות בגופות כמו מלאך הגדול סנד"ל ת"ק שנה ויש מלאכים שהם בשליש העולם דהיינו שליש ת"ק כו' וכמ"ש בהם וגויתו כתרשיש ואם כן הרי יש בחי' מהות ומציאות נפרד מאלקותו ית' ואף על פי שהוא בטל ומשתחוה מ"מ מהותו ועצמותו הוא בחי' כיסוי והסתר לאלופו של עולם שהוא בחי' אלקותו ית' כמו שהוא אין עוד מלבדו ממש בבחי' יח"ע. ולכן בחי' ונחנו מה שם מ"ה הוא במלוי אלפין וע"י רעש גדול של האופנים שמתנשאים מאד נעלה למעלה גם מהשרפים הם נושאות ומגביהים ג"כ את הכסא שבבחי' בריאה להתעלות למעלה יותר עד שיאיר בהם א"ס ב"ה בגילוי כמו שהוא בבחי' יח"ע ולא להיות בבחי' כיסוי והסתר פנים. וגם דמות כמראה אדם שעל הכסא שהוא בחי' התורה שנקראת אדם כמ"ש זאת תורת האדם וכתוב זאת התורה אדם כי רמ"ח מ"ע שבתורה הם בחי' רמ"ח אברים דמלאכא כמו האבר הוא כלי להמשכת החיות מהנפש כך המצות הם בחי' רצון העליון שנמשך ומתלבש בכל מעשה המצות כו' ושס"ה ל"ת הם שס"ה גידים כמשל הגידים שבהם נמשך ומתפשט הדם שהוא עיקר חיות הנפש כי שס"ה ל"ת הם גבוהים ויותר נעלים מבחי' מ"ע וכנודע ע"פ מ"ש זה שמי זה זכרי שמל"ת הם בבחי' שמי עם בחי' י"ה פי' שמי עם י"ה היינו כי שמי הוא בחי' שארז"ל עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו כו' והוא נמשך ומתגלה בבחי' י"ה ועיין בפרשת תרומה (קס"ה ב) ע"פ סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו כו' אבל מ"ע הם בבחי' זכרי עם ו"ה שהם רק בחי' זכר והארה בעלמא ולא שמו ממש ועמ"ש מזה ע"פ אלה פקודי המשכן וכדי להיות א"ס ב"ה דלאו מ כל אינון מדות איהו כלל ממש מתלבש בבחי' התורה שהיא בחי' אדם ברמ"ח אברים כו' הוא ג"כ ע"י רעש גדול של האופנים כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח (ועמ"ש מזה בפ' יתרו בד"ה ענין האבות הן הן המרכבה ובד"ה זכור את יום השבת לקדשו הנזכר לעיל) והכח הזה שבהם הוא מטעם שנת"ל שהוא מפני שבשרשן הם למעלה מבחי' אדם והיינו בחי' ואלה המלכים שלפני מלוך מלך כו' שהוא למעלה מבחי' אדם הנ"ל רק שלמטה הם בבחי' השפלה למטה מטה מבחי' אדם כמשל נפילת האבן מראש החומה נופל למטה יותר כו' אבל כשמתנשאים ומגביהים א"ע ברעש גדול אזי מעוררים למעלה

הוא ענין אות הוא בצבא שלו דהיינו שכל צבאי צבאות שלמטה אלף אלפים לגדוד א' ולגדודיו אין מספר כו' כולם הם מתהווים ומקבלים חיות רק מאות א' וכמ"ש בהבראם בה' בראם והה' הוא אות קלילא דלית ביה ממשא כמבואר באקדמות ופי' אתא קלילא היינו שההבל הלב מתלבש בה הוא מועט יותר מבכל האותיות כי הנה ה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרין בומ"ף מהשפתים גי"ק מהחיר כו' ואותיות אחה"ע הם קלים יותר מכל האותיות דהיינו שההבל שבהם הוא במיעוט יותר מבשאר האותיות כמו גי"ק מהחיר יש בהם יותר מבחי' ההבל כו' ואות ה' הוא שההבל בה מועט יותר גם מאותיות אח"ע לכן נקראת אתא קלילא פי' שקל לדבר אותה משום דלית בה מששא דזוטר מאד ההבל שבה. ועד"מ זה יובן למעלה שיש בחי' הבל המתלבש בהאותיות כמ"ש בזהר הרקיע פ' תזריע (דמ"ז ע"ב) ואות ה' נקרא אתא קלילא ומבחי' זו הוא התהוות כל צבאי צבאות העליונים וזהו אות הוא בצבא שלו. אבל עצמותו ית' הוא קדוש ומובדל כו' וג' פעמים קדוש קדוש הוא כנגד ג' אותיות ראשונות של שם הוי' שהם צמצום והתפשטות עד שאח"כ המשכה בבחי' ה' תתאה להיות בה' בראם כו' [ועמ"ש מזה בד"ה רני ושמחי בת] וזהו מ"ש אח"כ מלא כל הארץ כבודו פי' שלהיותו קדוש ומובדל בערך לגמרי א"כ שמים וארץ שהם רוחניות וגשמיות שוין לפניו וכנודע שהוא ית' א"ס בג' בחי' עולם שנה נפש בבחי' עולם היינו בחי' התפשטות מדת מלכותו ית' בריבוא רבבות עולמות למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית ובבחי' שנה היינו בבחי' זמן שאתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא ולעוה"ב כו' בלי גבול ובבחי' נפש היינו בבחי' ההשגות שמשיגים הנשמות אלקותו ית' שיש כמה מיני השגות גבוה מעל גבוה בעליו אחר עליו לאין קץ כידוע [ועמ"ש מזה בד"ה שחורה אני ונאווה השבין] ולכן הוא מלא כל הארץ הלזו התחתונה הגשמיות כמו בעולמות עליונים ממש כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא אני ממש דוקא דקמ' ית' כולא כלא חשיבי ממש שמים וארץ בהשואה א' שהרי אעפ"כ לית אתר פנוי מינהי'. והנה השרפים עומדים ממעל ומשיגים זה כי הם יש להם השגה ודעת גדול לפי שהם בעולם הבריאה אשר שם מתלבש חב"ד דאצילות. אבל האופנים כששומעים ק"ק יוצא מהשרפים הם מרעישים בקול רעם ורעש גדול מפני שאין השגתם מכילה זה כי הם בעשייה כמ"ש אופן אחד בארץ ולכן המדות הם בהם בתגבורת מאד וז"ש ביחזקאל קול המולה כקול מחנה והי' ינו מ"ש מתנשאים לעומת השרפים שמתנשאים למעלה מהשרפים כי התפעלות המדות שבהם הוא יותר מבשרפים כנ"ל והיינו באמת משום ששרשן ממקום נעלה מבחי' השרפים וכנודע ג"כ ששרש המדות למעלה מהשכל כו' [כמ"ש מזה בד"ה להבין ביאור ענין האבות הן הן המרכבה ובביאור ע"פ שימיני כחותם] והוא בחי' ואלה המלכים אשר מלכו לפני מלך

בשרשן העליון מאד כי רוח אייתי רוח ואמשיך רוח בדוגמתו ולכן הם נושאות ומגביהות את הכסא ודמות כמראה אדם שעליה כנ"ל:

ג והנה האופנים אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו ברוך הוא המשכה מהעלם אל הגילוי כו'. כבוד הוי' הוא בחנית ל"ב נתיבות החכמה בגימ' כבוד וע"ז אמר ברוך שיהיה נמשך בחי' כבוד ל"ב נתיבות החכמה ממקומו העליון להיות מתגלה בחכמה שלמטה כי בחי' חכמה שלמטה נק' ג"כ כבוד כי כבוד הוא מלשון לבוש כמו ר' יוחנן קארי למאני מכבודתא ובחי' חכמה שלמטה היא בחי' לבוש וכיסוי מסתיר אלקותו ית' וכמו שאנו רואים בחוש שהבהמה לפי שאין לה חכמה ושכל היא בבחי' ביטול יותר עד שאפילו תינוק יכול למשול עליה משא"כ האדם שאפי' תינוק יש בו טבע ההתנשאות להיות רודה ומושל לפי שהוא בעל שכל כי השכל הוא העושה אותו לבחי' יש ודבר לפי שהוא כיסוי לבוש המעלי' ומסתיר את בחי' האין שע"ז היה הביטול כי חכמה זו היא מבחי' עה"ד טו"ר כמ"ש ונפקחו עיניכם והייתם כו' יודעי טוב ורע (וכמ"ש מזה הרמב"ם בספר מ"נ ח"א פרק ב') וע"ז הם מבקשים שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' ל"ב נתיבות החכמה ממקומו העליון היא בחי' חכמה עילאה שהוא גם הוא בחי' חכמה ונקרא כבוד מלשון לבוש כי היא ג"כ בחי' לבוש לא"ס ב"ה שבה ועל ידה מתלבש בעולמות (ועמ"ש הרמ"ז בפ' במדבר (דף קי"ח) בענין מלך הכבוד ובפי' הראני נא את כבודך כו' ועמ"ש בד"ה כי על כל כבוד חופה) וכמ"ש בחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא וכתוב מה רבו מעשיך ה' לפי שכולם בחכמה עשית דוקא. אבל אינה בחי' לבוש מסתיר ח"ו אלא אדרבה א"ס ב"ה מאיר בתוכה ממש וכמ"ש עוטה אור כשלמה שהלבוש זה הוא מאיר כאור וכמ"ש והחכמה מאין תמצא שהיא בבחי' ביטול תמיד לבחי' האין שמשם תמצא ולא שמסתרת ח"ו כחכמה שלמטה וע"ז נאמר איזהו חכם הרואה את הנולד מאין ליש כו' וזהו ובקשתם שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' שהיא בחי' חכמה עילאה זו וביטול זה להתגלות גם למטה בחכמה שלמטה עד שגם היא לא תהיה מסתרת כו' ויהיה נראה בעליל גם לעיני בשר שלנו איך דכולא קמיה כלא חשיבא כמו שהוא קמיה ית' בבחי' ח"ע כח מ"ה שאין שם הסתר פנים וכך גם למטה לע יעלים ולא יסתיר כו' וכמו שהיה קודם חטא עץ הדעת ולכן האופנים דוקא הוא שאומרים ברוך כו' אבל השרפים אומרים מכה"כ לפי שהם בבריאה ואימא מקננא בכורסייא. ויש שם גילוי אלקותו ית' ומשיגים היטב איך שמכה"כ ואת השמים ואת הארץ אני מלא אבל האופנים שהם בעשיה שהוא חשך והסתר והעלם כו' לכן צריכים לבקשה זו שיהיה ברוך ונמשך כבוד הוי' כי הרי חכמה שלמטה היא מסתרת כנ"ל ואף שקמיה ית' כולא כלא כו' אבל לגבי הנבראים נראה העולם ל יש כו' אלא שזו היא הבקשה להיות נמשך כבוד הוי' בחי' ח"ע ובחינת ביטול כו' והמשכה זו היא מאור א"ס

ב"ה משמ וזהו ברוך כבוד הוי' ממקומו. כי פי' מקומו היינו ע"ד איה מקום כבודו ר"ל מקומו היינו שרשו של בחי' כבודו הוא בחי' איה שאינו מושג כלל כי כבודו היינו מדת מלכותו ית' בחכמה תתאה ושרשה בחכמה עילאה וגם למעלה מהחכמה וזהו ענין המלך הקדוש שאומרים בעשי"ת והוא בחי' כתר עליון דאיהו כתר מלכות כו'. והאופנים ע"י הרעש גדול אומרים ברוך כבוד הוי' ממקומו שממשיכים מביי' איה מקום כבודו מה שאינו מושג שיהיה בבחי' ברוך ונמשך להיות גילוי ח"ע למטה ממש והוא ענין ומעין מבית ה' יצא והשקה כו' בד"ה ששים המה מלכות וכדי להמשיך גילוי בחי' מעין זה שהוא ח"ע למטה צ"ל ההמשכה מלמעלה גם מהחכמה עילאה וכמ"ש בד"ה בהעלותך בענין חכמות בחוץ כו' ע"ש. והכח שיש להם להמשיך התגלות זו הוא מחמת הרעש הגדול שלהם שהם מתנשאים למעלה מעלה עד רום המעלות כנ"ל והיינו מפני ששרשן מאד נעלה רק שנפלו כו' וע"ז נאמר ורב תבואות בכח שור שמבחי' פני שור שבאופנים שבמרכבה נמשכו רב תבואות דהיינו ריבוי ותוספת הארה מלמעלה מעלה מא"ס ב"ה ממש: ואילך. ד"ה ולקחתם תרס"א. ובכ"מ.

60. ראה אוה"ת שם ע' מב.

61. להעיר שברוב הקביעות דשנה פשוטה (מלבד ז ח) קורין פ' תצוה לפני פורים - פ' זכור. ובב' קביעות ביי"א אדר (ראה עתים לבניה מאמר טו "קביעות אדר הסמוך לניסן").

62. בכל הבא לקמן ראה לעיל ע' 173. וש"נ.

63. בעה"ט ואתה תצוה לא הזכיר משה בזה הסדר משא"כ בכל החומש שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הזכיר בה (חוץ ממשנה תורה) והטעם משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת וקללת חכם אפי' על תנאי באה ונתקיים בזה. ופי' הרא"ש תמצא בכל הסדרים אשר בתורה משנולד משה עד משנה תורה שהוא נזכר מלבד זה הסדר ותימא הוא. ושמעתי מפי הר"ר דן אשכנזי ז"ל לפי שמשה אמר לפני הקב"ה על מחילת העגל דבר רע ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת ואז"ל קללת חכם אפילו על תנאי היא באה אמר הקב"ה אעשה לך לפני משו"הד אמחה אותך מן הספר אשר כתבתי כלומ' מס' ואתה תצוה שכתבתי לפני כי תשא וזו היא הקללה שעשתה רושם שלא נקרא שם שמו ובשביל כך לא נזכר משה בזה הסדר: ריש פרשתנו. ז"ח שה"ש ס, ג. פתח

68. ב"ר פי"ד, ט. חמשה שמות נקראו לה נפש רוח נשמה יחידה חיה נפש זה הדם שנאמר (דברים יב) כי הדם הוא הנפש רוח שהיא עולה ויורדת שנאמר (קהלת ג) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה נשמה זו האופיה דבריינתא אמרין האופיתא טבא חיה שכל האברים מתים והיא חיה בגוף יחידה שכל האברים משנים שנים והיא יחידה בגוף הה"ד (איוב לד) אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף

69. חלק תושב"כ שנט, א. מגילה נקראת י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו לא פחות ולא יותר (מגילה פ"א מ"א) כי זה החשבון עולה כמנין אדנ"י. ואמר לא פחות ולא יותר רק המנין המועט דהיינו י"א כמנין אותיות ו"ה מהשם והמנין מרובה ט"ו כמנין י"ה אשר הפריד ביניהם עמלק "כי יד על כס י"ה" (שמות יז טז). והאמצעית עולה ל"ט הוא ארור המן. עיין בציוני בענין קללות אדם וחוה ונחש עולה ל"ט ושם מרומז המן "המן העץ" (בראשית ג יא) והוא ארור ליטא וברוך מרדכי עכ"ל. סליק. של, ב. אותו הלשון דלעיל

70. ראה של"ה שם.

71. ס"פ בשלח. ויאמר פי"ד על-כפי זה מלחמה ליהוה בעמלק מדר דר: פרש"י שם. ידו של הקדוש ברוך הוא הורמה לשבע בכסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית, ומהו כס ולא נאמר כסא? ואף השם נחלק לחציו? נשבע הקדוש ברוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כלו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם, שנאמר "האויב תמו חרבות לנצח" (תהלים ט'), זהו עמלק שקתוב בו "ועברתו שמרה נצח" (עמוס א'), "וערים נתשת אבד זכרם המה" (תהלים שם), מהו אזמר אחריו? "וה' לעולם ישב" — הרי השם שלם, "כונן למשפט כסאו" — הרי כסאו שלם: **תנחומא ס"פ תצא** והיה בהניח ה' אלהיך לך. רבי עזריה ורבי יהודה בר סימון בשם רבי יהודה בר אלעאי אומר, על שלשה דברים נצטוו ישראל בכניסתן לארץ. למנות עליהם מלך, ולבנות להם בית הבחירה, ולהכרית זרעו של עמלק. למנות עליהם מלך, דכתיב, שום תשים עליך מלך (דב' יז טו). לבנות להם בית הבחירה, דכתיב, ועשו לי מקדש (שמו' כה ח). להכרית זרע עמלק, דכתיב, והיה בהניח ה' אלהיך וגו' תמחה את זכר עמלק. רבי יהושע בן לוי בשם רבי אלכסנדר אמר, כתוב אחד אומר, תמחה את זכר עמלק. וכתוב אחד אומר, כי מחה אמחה (שם יז יד). כיצד יתקיימו שני כתובים אלו. עד שלא פשט ידו בכסא, תמחה. כשפשט ידו בכסא, מחה אמחה. אפשר בשר ודם יכול

ואמר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת [שמות ל"ב לב]. קללא דא על תנאי וקב"ה מחיל לחוביהון בגיניה דמשה ואעפ"כ אתמחי מפרשתא מעלייתא באורייתא בפיקודא דעובדא דמשכנ' ואיהי פרשת ואתה תצוה דהוה ליה למיכתב שמייה דמשה בכל מלה ומלה ובכל פיקודא ופיקודא דתמן ואתמחי מכל ההיא פרשתא דלא אדכר תמן. הוי קללת חכם אפילו על תנאי אתקיים. כיון דארגישנא ביה קמנא ואותיבנא ליה ברישא דפתורא. אמינא והא לבתר ואתה תצוה אמר משה האי מלה. א"ל אין מוקדם ומאוחר בתורה. **וראה זח"ג רמו, א.** מאן לן רב ממשה דאמר (שמות לב) ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת ואמר לצורך ואף על גב דקודשא בריך הוא עביד רעותיה עם כל דא לא אשתזיב מעונשא והא אתמר דלא אדכר בפרשת ואתה תצוה ואתמחי מתמן ובכ"מ.

64. תשא לב, לב. ועתה אם-תשא חטאתם ואם-אין מחני נא מספרך אשר כתבת:

65. ב"ב קכג, א. דכתיב ועיני לאה רכות מאי רכות אילימא רכות ממש אפשר בגגות בהמה טמאה לא דבר הכתוב דכתיב מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה בגנות צדיקים דבר הכתוב

66. כן נקראת פרשה זו בזח"ג וז"ח שם. ראה הנוסח בלקו"ש חט"ז ע' 342 הערה 9. ראה מגילה כט, סע"ב: "חל להיות בואתה תצוה", ושם יש לדחוק שהכוונה להתחלת קריאת היום. אבל בזח"ג שם מפורש "דלא מדכר בפרשת ואתה תצוה". וכ"ה בז"ח שם (ברוב הדפוסים) "ואיהו פרשת ואתה תצוה". וכ"ה בסדר תפלות להרמב"ם. ה' תפלה פי"ג הכ"ב (אבל ראה לקו"ש ח"ו ע' 100 שוה"ג להערה 3). ובכ"מ בפרש"י — תרומה כה, ו-ז. צו ח, ב. ה.

67. רות רבה פי"ד, ג. הרשעים הן קודמין לשמן (ש"א י"ז) גלית שמו (שם כ"א) נבל שמו (ש"ב כ') שבע בן בכרי שמו אבל הצדיקים שמן קודמין (ש"א ט') ושמו קיש (שם) ושמו שאול (שם י"ז) ושמו ישי (אסתר ב') ושמו מרדכי (ש"א א') ושמו אלקנה ושמו בועז דומין לבוראם שנאמר (שמות ו') ושמי ה' לא נודעתי להם **ועוד.**

74. ראה תו"א פרשתנו פג, ב ואילך. תו"ח ואוה"ת שם. סידור שער הפורים סהמ"צ להצ"צ מצות זכירת עמלק. ובכ"מ.

75. אגה"ת ספ"ד. וכנה ממש עד"מ המבדיל הבדלות לאין קץ בנשמת האדם שהיא בחי' נפש האלקי' דמתוכיה נפח יש בה בחי' שכל הנעלם המרוזז באות יו"ד שבכחו לצאת אל הגילוי להבין ולהשכיל באמתתו ית' ובגדולתו וכו' כל חד וחד לפום שיעורא דילי' לפי רוחב שכלו ובינתו. וכפי אשר מעמיק שכלו ומרחיב דעתו ובינתו להתבונן בגדולתו ית' אזי מרומזת בינתו באות ה"א שיש לה רוחב וגם אורך המורה ההמשכה מלמעלה למטה להוליד מבינתו והתבוננותו בגדולת ה' אהבה ויראה ותולדותיהן במוחו ותעלומות לבו ואח"כ בבחי' התגלות לבו. ומזה נמשכה עבודה האמיתית בעסק התורה והמצות בקול ודבור או מעשה הן אותיות וא"ו ה"א וכו'. וגם ההתבוננות להבין ולהשכיל באמתתו וגדולתו ית' נמשכה ג"כ מהתורה דאורייתא מחכמה נפקא היא בחי' יו"ד של שם הוי' וכו'.

76. של"ה שם.

77. ראה תרגום יוב"ע ס"פ בשלח. ואמר ארום קיים מימרא דיי בכורסיה יקריה דהוא במימריה יגיח קרבא בדבית עמלק וישיצי יתהון לתלתי דריא מדרא דעלמא דין ומדרא דמשיחא ומדרא דעלמא דאתי

78. רמב"ם הל' מלכים ספ"א - שכולל ג"כ מלחמת עמלק ואם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו כפי תורה שבכתב ושבעל פה ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה' הרי זה בחזקת שהוא משיח אם עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל הרי זה משיח בודאי ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד: **(ראה לעיל ע' 196 והערה 73 שם: כלשון הרמב"ם שם בדפוסים שלא שלטה בהם בקורת הצנזור - "אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו" (י"ל שכיון עה"פ: מכל אויבך מסביב). לקו"ש חט"ז ע' 304 הערה 49** וכ"ה הסדר דג' מצות אלו בבנין בית השלישי כברמב"ם רפ"א מהלכות מלכים המלך המשיח וכו' ובונה המקדש. ובה"ד שם: יעמוד מלך כו' וילחום מלחמות ה' (סתם - כולל מלחמת עמלק ולאחר הכרתת זרעו כו' ומצב דמנוחה -) כו' "אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו" (תיבות

לפשוט ידו בכסא של הקדוש ברוך הוא. אלא על ידי שהחריב ירושלים, שכתוב בה, בעת ההיא יקראו לירושלים כסא ה' (ירמ' ג יז). לפיכך מחה אמחה. ונאמר, כי יד על כס יה מלחמה לה' (שמ' יז טז). תני בשם רבי אלעאי, שבועה נשבע הקדוש ברוך הוא ואמר, ימיני ימיני, כסאי כסאי, אם יבאו גרים מכל אומות העולם אני מקבלן, וזרעו של עמלק איני מקבלן לעולם. אף דוד עשה כן, שנאמר, ויאמר דוד אל הנער המגיד אי מזה אתה, ויאמר בן איש גר עמלקי אנכי (ש"ב א יג). אמר רבי יצחק, בנו של דואג האדומי היה. ויאמר אליו דוד דמיך על ראשך כי פיך וגו' (שם שם טז). דמיך כתיב, הרבה דמים שפכת, הרגת נוב עיר הכהנים. מדור דור (שמ' יז טז), אמר הקדוש ברוך הוא, מדור דור, אנא בתריה לדרי דרין. רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי יוסי. רבי אליעזר אומר, מדורו של משה עד דורו של שמואל. ורבי יהושע אומר, מדורו של שמואל עד דורו של מרדכי ואסתר. ורבי יוסי אומר, מדורו של מרדכי ואסתר עד מלך המשיח, שהוא שלשה דורות. ומניין לדור של משיח שהוא שלשה דורות, שנאמר, יראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים (תה"ל עב ה). [דור, חד. דורים, שנים, הרי תלת]. רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא אמר, כל זמן שזרעו של עמלק קיים, [כאלו כנף מכסה את הפנים. אבד זרעו מן העולם, לא יכנף עוד מוריך (ישע' ל כ)]. רבי לוי בשם רבי אחא ברבי חיננא אומר, כל זמן שזרעו של עמלק בעולם, לא השם שלם, ולא הכסא שלם. מה אבד זרעו של עמלק, השם שלם והכסא שלם. מה טעם. האויב תמו חרבות לנצח וגו' (תה"ל ט ז). מה כתיב אחריו, וה' לעולם ישב כונן למשפט כסאו (שם שם ח), הרי השם שלם והכסא שלם]. אמן וכן יהי רצון: **ועוד.**

72. וראה אוה"ת שם ע' מב. ע' מה. סד"ה מגילה נקראת תרכ"ט. לקוטי לוי"צ על מאמחז"ל ע' קסה ואילך.

73. כן הובא בכ"מ בדא"ח על עמלק - ראה לעיל ע' 193 הערה 38. כן הובא בכ"מ (סה"מ תקס"ב ע' קעב. סה"מ תקס"ה ח"א ע' שצה. סהמ"צ להצ"צ מצות זכירת מעשה עמלק פ"א (צה, א). ובכ"מ על עמלק. - לשון זה מצאתיו לע"ע בתו"כ בחוקותי כו, יד (הובא ברש"י בחוקותי שם. נח י, ט. לך יג, יג) - אבל לא על עמלק. ובאוה"ת פרשת זכור (ע' א'תשפו) מקשר זה עם מחז"ל (אסת"ר פ"ז, יג) "ומהיכן בא עמלק. . . מאצל בלעם הרשע", שבו נאמר (בלק כד, טז) "וידוע דעת עליון".

דוד וכו' והרי המלכות לו ולבניו כו" ובה"ט שם. וראה
צפע"נ סנהדרין שם. ועוד. ואכ"מ).

נא לשלוח הערות או תיקונים ל: mendywagner@gmail.com

אלו נשמטו ע"י הצנזור) - אז - ובנה מקדש במקומו.
וראה הר המורי' שם סק"ב.
אבל בנוגע לבנין בית שני דלא הי' שם מלך וכו'
(רמב"ם פ"ו מהל' ביהב"ח הי"ד, וברמב"ם שם "ובמה
נתקדשה בקדושה ראשונה כו"), אולי י"ל דאין צריך
כיון שהוא המשך דבית המקדש הא'. וראה קונטרס
דרישת ציון וירושלים בשו"ת שאילת דוד בתחלתו.
ולהעיר מרמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ז "כיון שנמשח